

EDUCATIONAL COOPERATION IN THE BORDER
REGION – EXTENDED projekt
Tudományos kísérés

A Nyugat-Pannon Terület- és Gazdaságfejlesztési Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft.
megbízásából a Borostyánkő Tanácsadó és Marketing Kft. készítette.

2014. június

A projekt az Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 keretében, az Európai Unió Regionális Fejlesztési Alap, az Alsó-Ausztria Tartomány Kulturális és Művészeti Osztálya és Magyarország támogatásával valósul meg.

EUROPEAN UNION
European Regional
Development Fund

creating the future

Programm zur grenzüberschreitenden Kooperation ÖSTERREICH - UNGARN 2007-2013
AUSZTRIA - MAGYARORSZÁG Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013

Tartalom

Előjáróban	4
1. Sopron-Fertődi kistérségi intézményekben (óvodák, iskolák) kialakított modell általános bemutatása.....	5
2. A jelenlegi működés és a hosszabb távon való fenntarthatóság keretfeltételeinek vizsgálata8	
2.1. Működés és működtethetőség jogi keretfeltételei, jogszabályi háttér	8
2.2. Működés és működtethetőség, valamint a fenntarthatóság humán feltétele	10
2.3. Működés és működtethetőség, valamint a fenntarthatóság finanszírozási kérdései.....	13
2.4. Térségi szereplők reakciói a modell működésére.....	15
2.5. A működés, működtethetőség, valamint a fenntarthatóság további fontos, befolyásoló elemeinek vizsgálata.....	18
2.6. Összefoglaló SWOT elemzés a jelenlegi működéshez és hosszabb távon való fenntarthatósághoz kapcsolódóan.....	21
3. Szakmai tartalom vizsgálata, kísérése, értékelése	23
3.1. A nyelvi foglalkozások nevelési programba és tantervbe, óvodai és iskolai mindennapokba integrálásának módja, módszertana; tapasztalatok	23
3.2. A játékos idegen nyelvi foglalkozások/nyelvoktatás módszertana, használt eszközök, anyagok, tananyagok; tapasztalatok	24
3.3. A nyelvtanítás óvodák és iskolák közötti folytonosságának célja: honnan és meddig jussanak a nyelv megismerésében a gyermekek, a megtanultak hogyan illeszkednek/illeszthetőek a kötelező nyelvoktatás rendszerébe	26
3.4. Tehetséggondozás kérdésének kezelése a nyelvfejlesztés során.....	28
3.5. Óvoda és iskola között meglévő, ill. szükséges kapcsolatok a nyelvtanulás folyamatosságának támogatása érdekében	30
3.6. Az idegennyelv-fejlesztés gyakorlatban tapasztalt előnyei, esetleges hátrányai.....	31
3.7. Összefoglaló SWOT elemzés a szakmai tartalomhoz kapcsolódóan	34
4. Javaslatok egy szakmai, intézményi, finanszírozási szempontból, hosszútávon működtethető és fenntartható rendszer kialakítása érdekében	36
Összefoglalás.....	39

Melléklet.....	41
1. számú melléklet: EDUCORB elégedettségi kérdőív szülőknek - iskolás gyermekre vonatkozóan.....	41
2. számú melléklet: EDUCORB elégedettségi kérdőív szülőknek - óvodás gyermekre vonatkozóan.....	47
3. számú melléklet: Interjú kérdéssor	53
4. számú melléklet: 2011. évi CXC. törvény 6. melléklete	56
5. számú melléklet: Az iskolás gyerekek szüleinek a modellhez kapcsolódó elégedettségi mutatói	58
6. számú melléklet: Az óvodás gyerekek szüleinek a modellhez kapcsolódó elégedettségi mutatói	59
7. számú melléklet: Az iskolai lekérdezés főbb eredményei.....	60
8. számú melléklet: Az óvodai lekérdezés főbb eredményei.....	62

Előjáróban

Az EDUCORB projekt az Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együtműködési Program 2007-2013 keretében, az Európai Regionális Fejlesztési Alap, a Magyar Köztársaság és az Alsó-Ausztriai Tartományi Akadémia társfinanszírozásával valósult meg.¹

A cél egy olyan fenntartható együtműködés kialakítása volt a nyugat-dunántúli határtérség (Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala megyék) és az ausztriai Industrieviertel térség (Niederösterreich tartomány) intézményei között, mely hosszú távon elősegíti az itt élő fiatalok nyelvi készségeinek fejlődését, kulturális ismereteik és gazdasági lehetőségeik kiszélesedését.²

Az EDUCORB projekt az óvodások nyelvi képzésére helyezte a hangsúlyt. Ennek keretében a Sopron-Fertődi kistérségi óvodákban, 2008 januárjában német nyelvoktatás kezdődött meg utazó pedagógusok alkalmazásával. (A projekt 2012 júliusában zárult.) Egy módszertani kézikönyvben kifejtésre kerültek a korai nyelvfejlés pozitív hatásai, azonban a fenntartható sikeres nyelvtanulás érdekében szükség volt arra, hogy ez a folyamat az általános iskolába lépéssel se szakadjon meg.

2012 augusztusától elkezdődött az EDUCORB extended projekt, ami az általános iskola első három osztályába vezette be a német nyelvi képzést, áthidalva ezzel a korábbi szakadékot.

Az „EDUCORB extended” projekt pedagógusok alkalmazásával, illetve szakmai találkozók és motivációs rendezvények szervezésével kíván a program sikerességéhez hozzájárulni. Az „EDUCORB extended” projekt céljaiban és tevékenységeiben az EDUCORB projekt eredményeire, tapasztalataira épít. Az EDUCORB projekt teremtette alapok megtartásával és felhasználásával biztosítani kell a nyelvtanulás folytonosságát, a szomszédos ország nyelvének és kultúrájának minél mélyebb szintű megismerését. Ehhez nyújt segítséget a 2014 decemberében záruló EDUCORB extended projekt.

A Nyugat-Pannon Nonprofit Kft. megbízásából tudományos kísérést végeztünk, mely során az óvodában megkezdett és az iskolában tovább folytatódó nyelvtanulás folyamatát kísértük végig, értékeltük.

Az értékelés eredményeit jelen dokumentum foglalja össze, ezzel igyekszünk biztosítani a fenntarthatóságot, és segíteni a „jó gyakorlat – modell” átültethetőségét más térségekre.

---

¹ http://www.educorb.eu/files/educorb_120dpi.pdf

² http://www.educorb.eu/files/educorb_120dpi.pdf

A tudományos kísérés tevékenység elsődleges céljai: az EDUCORB extended projekt keretében, a Sopron-Fertődi kistérségben működő példa vizsgálata és elemzése, a fenntarthatóság lehetőségeinek vizsgálata és a működő rendszer erősségeinek és gyengeségeinek feltárása, a gyengeségek orvoslására a javaslatok megfogalmazása.

Az projektekben résztvevő gyerekek szülei között kérdőíves vizsgálatot végeztünk, az érintett intézmények vezetőivel, pedagógusaival pedig interjúk segítségével igyekeztünk feltárni a modell működésének jellemzőit. Két módszer alkalmazását a minták eltérő nagysága és a feltárni kívánt tartalmak különbözősége indokolta.

Az kérdőíveket az intézményvezetők segítségével juttattuk el a szülőkhöz. Összesen 133 kérdőívet töltöttünk ki, 75-öt az érintett óvodákban, 58-at az érintett iskolákban.

13 interjút készítettünk a projektekben résztvevő intézmények vezetőivel és dolgozóival. A következőkben a vizsgálatok főbb eredményeit mutatjuk be, melyek a jelenlegi működésre és a hosszabb távon való fenntarthatóság keretfeltételeire, valamint a nyelvi oktatás szakmai tartalmának bemutatására, elemzésére fókuszál.³

1. Sopron-Fertődi kistérségi intézményekben (óvodák, iskolák) kialakított modell általános bemutatása

A Sopron-Fertődi kistérségi óvodákban bevezetett nyelvfejlesztési modell 2008-ban indult, 2012-ben zárult. A kezdeti időszakban Fertőszentmiklós (2 óvoda), Hegykő, Petőháza,

---

³**Kérdőíves vizsgálat:** A szülők nagy száma miatt kérdőíveket töltöttünk ki velük; külön kérdőívet készítettünk az óvodás és iskolás gyermekkel rendelkező szülők számára is az eltérő életkori, intézményi sajátosságok miatt. (1-2. számú melléklet)

Nyitott és zárt kérdéseket egyaránt tartalmazott a kérdőív. A zárt kérdések esetén konkrét válaszokból kellett kiválasztani a szülő által leginkább érvényes választ, míg a nyitott kérdéseknél saját szavaival adhatott választ. Sajnos a nyitott kérdésekre való válaszadási hajlandóság nagyon alacsony volt.

Interjúzás: Az interjúk szerkezetileg félig strukturáltak voltak, előre összeállított kérdéssort készítettünk, ami tartalmazta az érinteni kívánt legfőbb pontokat, de kellő teret engedett az interjúalany számára, hogy az EDUCORB és EDUCORB extended modellel kapcsolatos tapasztalatait, benyomásait, véleményét, érzéseit is ki tudja fejteni. (3. számú melléklet)

Így lehetőségünk volt a belsőbb, érzékenyebb tartalmakat is feltárni, ami a negatívumok, a működési nehézségek leírásában és megoldásában játszott fontos szerepet.

Az interjúkat személyes találkozások során, diktafonra rögzítve készítettük el.

Fertőhomok, Harka, Nagylózs, Sopronhorpács, Csapod, Iván, Nagycenk, Fertőszéplak, Pereszteg, Sopronkövesd, Zsira, Újkér, Egyházásfalu településein lévő óvodák is csatlakoztak. A fenntarthatóság időszakára abból adódóan, hogy egyes települések önkormányzata nem tudott hozzájárulni az utazópedagógus költségeinek finanszírozásához, 9-en maradtak - Fertőszentmiklós (2 óvoda), Hegykő, Petőháza, Fertőhomok, Harka, Nagylózs, Csapod és Fertőszéplak. Jelenleg ezekben az óvodákban folyik tovább a játékos német oktatás. Egy fő utazópedagógus járja végig az érintett intézményeket; 8 óvodában heti egy foglalkozást, 1 óvodában heti két foglalkozást tart.

Az óvodás korosztálynál főként a középsősöket és a nagycsoportosokat (5-6 évesek) érinti, a legkisebbek még nem vesznek részt benne.

Az utazópedagógus órarend szerint járja végig az óvodákat, egy-egy helyszínen két és fél órát tölt, de van olyan óvoda, ahol egész délelőtt együtt van a gyerekekkel. Naponta két óvodát látogat meg. A foglalkozások illeszkednek a mindennapi tevékenységek közé, tehát abban az óvodában ahol reggel érkezik a gyerekekhez, a reggeliztetés éppúgy része a nyelvi a foglalkozásnak, mind a későbbi játék, míg a másik óvodában, ahová később érkezik, részt vesz a szabadtéri programokban, vagy az ebédeltetést integrálja a nyelvi oktatásba. Így a gyerekek mindennapi élethelyzetekben sajátítják el a nyelvi fordulatokat játékos formában. A foglalkozások része általában egy mozgásos játék is, ahol a gyerekek éneklés, mondókázás közben a tornateremben, vagy a csoportban sajátítanak el egy alapszókincset nagyobb mozgásos játékok, futkározás, körjátékok során. Senkinek sem kötelező folyamatosan a foglalkozáson való részvétel, szabadon bekapcsolódhat a különböző játékos feladatokba.

A tapasztalatok szerint a gyerekek nagyon könnyen kezelik a számukra eddig ismeretlen szituációkat, az idegen nyelven megszólaló személy számukra varázslatot hoz a mindennapokba, így a játék és a mindennapos szituációk közben nagyon könnyen sajátítják el az német nyelvet. Az óvodapedagógus tapasztalatai alapján a szabad játék során elsajátított tudás sokkal inkább beépül a gyerekek tudatába, mind más oktatási módszerrel.

Az EDUCORB extended projekt révén lehetőség nyílt az óvodák után az Sopron-Fertődi kistérségi iskolákban is a német nyelvtanulás támogatására. Ezzel megvalósult az óvodai és iskolai német oktatás közti folytonosság, hiszen a programba bekapcsolódott iskolákban 2012-től tanulhatnak német nyelvet az általános iskola első három évfolyamában a gyerekek,

míg korábban erre csak – iskolától függően – később, harmadikas, negyedikes korokban nyílt volna először lehetőség.

Az általános iskoláknál a program meghirdetésekor Fertőszentmiklós, Petőháza, Hegykő, Harka, Kópháza, Iván, Lövé, Nagycenk és Egyházásfalu iskolái csatlakoztak; jelenleg 4 településen folyik jelenleg is az EDUCORB extended keretében német nyelvoktatás: Fertőszentmiklóson, Petőházán, Harkán és Kópházán.

A projektek kezdete óta közel 400 kisgyereket mozgattak meg a résztvevő intézmények.

A program humán erőforrás igénye mindenhol nehézséget jelent. A térség alapvető problémája ez, komoly hiány mutatkozik német nyelvi pedagógusokból mind az iskolák, mind az óvodák területén. Ezek az intézmények olyan német nemzetiségi végzettségű pedagógust próbáltak bevonni a programba, aki szakmailag kellőképpen felkészült, tisztában van a gyerekek életkori sajátosságaival, amik meghatározzák, hogy mit és milyen módszerrel lehet tanítani nekik, valamint a személyisége is vidámságot sugároz, ami a gyerekek számára megteremti a tanuláshoz szükséges stressz-mentes légkört.

Az iskoláknál talán még több komplikációt eredményezett az utazópedagógussal való munka, hiszen míg az óvodákba délelőtt is tud menni a pedagógus, addig az általános iskolákban a délelőtt a tanóraké, és csak délután van lehetőség a kötelező órákat követően, szakkörként megvalósítani a német nyelvoktatást.

Az EDUCORB extended projekt keretében az általános iskola első három osztályában megvalósuló tanítás módszere nagyon hasonló az óvodai foglalkozásokhoz. Nincsen meg az a „front oktatás-jelleg”, amikor a tanár beszél, a diákok pedig hallgatják.

Ugyanolyan játékos, interaktív módon folyik itt is a nyelvoktatás, mint az óvodában, a nyelvtanárok mind a szókincset, mind a nyelvtani részt ilyen formában adják át a gyerekeknek. Nincs dolgozat, csak szóbeli kikérdezés, ahol a játék során is látja az oktató, hogy mennyire tanulta meg, mennyire jegyezte meg a diák a tananyagot. A kiscsoportos oktatás előnye a nagyobb odafigyelés, lehetőség a kiejtés könnyebb javítására. Első osztályban 5-6 témakört (bemutatkozás, időjárás, család, színek, számok, iskolai eszközök, stb.) vesznek át, második osztályban ezen témakörök szókincset bővítik, nyelvtani kiegészítésekkel, több verstanulással. Itt már lehetőség van az előzőleg tanult anyagra építeni, azt ellenőrizni, ráépíteni, színesíteni, nagyobb szókincset elsajátítani.

2. A jelenlegi működés és a hosszabb távon való fenntarthatóság keretfeltételeinek vizsgálata

2.1. Működés és működtethetőség jogi keretfeltételei, jogszabályi háttér

A foglalkozások humánerőforrás igényét a köznevelési törvény (2011. évi CXC. tv.) szabályozza. A 98.§ alapján: „Idegen nyelv, nemzetiségi nyelv oktatására - minden iskolatípus bármely évfolyamán - alkalmazható az is, aki főiskolai szintű nyelvtanári vagy idegen nyelv- és irodalom szakos tanári felsőfokú végzettséggel és szakképzettséggel rendelkezik.”⁴

A nevelési-oktatási intézményekben pedagógus-munkakörben alkalmazottak végzettségi és szakképzettségi követelményei.⁵

A nevelő-oktató munka pedagógiai szakaszai/ Nevelési-oktatási intézmények	Pedagógus-munkakör	Az alkalmazáshoz szükséges szakképzettség
Óvodai nevelés	óvodapedagógus	óvodapedagógus
Alsó tagozat	tanító	tanító
Az alsó tagozaton az emelt szintű oktatásban a művészetek, idegen nyelv, nemzetiségi nyelv és irodalom tantárgyak esetében	tanár	a tantárgynak megfelelő szakos tanár

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 12.§-a alapján: „Az óvodai nevelés a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozások keretében folyik, oly módon, hogy a teljes nyitva tartás ideje alatt a gyermekekkel minden csoportban óvodapedagógus foglalkozik, óvodapedagógusonként napi egy-egy, csoportonként összesen napi két óra átfedési idővel.”⁶

⁴ http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV

⁵ 2011. évi CXC tv. 3. mellékelt

⁶ http://jogszabalykereso.mhk.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=154663.610156

„Az óvodai nevelés alapelveit az Óvodai nevelés országos alapprogramja határozza meg. Az óvodák az Óvodai nevelés országos alapprogramja alapján készítik el helyi pedagógiai programjukat...Az óvodai nevelés a 2011. évi CXCV. törvény 6. melléklete⁷ szerinti finanszírozott időkerete magába foglalja a gyermek napközbeni ellátásával összefüggő feladatokhoz, a teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozásokra fordítható heti ötven óra időkeretet, továbbá a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek fejlesztő, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek egészségügyi, pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs foglalkoztatásának heti tizenegy óra időkeretét.”⁸

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus. Az ő segítségével épül fel és valósul meg az előre meghatározott napi- és hetirend, ami a gyerekek egészséges fejlődésének alapját jelenti. A napirend igazodik az egyes tevékenységekhez és a gyerekek egyéni igényeihez, szükségleteihez. Továbbá mindig a helyi sajátosságokhoz igazodva kerül kialakításra. „Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.”

Az óvodai tanulás legfőbb célja a gyerekek meglévő ismereteinek bővítése, rendszerezése. A tanúháshoz megfelelő környezetet az óvodapedagógus biztosítja az által, hogy lehetőséget teremt a minél szélesebb körű tapasztalásra, felfedezésre, a gyerek kreativitásának kibontakozására.⁹

Az óvodai foglalkozások jellegét, az egyes típusok arányait az óvodapedagógus állítja össze szakmai ismeretei, a gyerekek igényei és szükségletei, valamint a helyi lehetőségek, sajátosságok alapján. Lényeges, hogy figyelembe vegye az életkori jellemzőkből eredő sajátosságokat, a tanulási folyamatot mindenképpen a játékos tevékenységekbe ágyazottan kell végezni.

Az idegen nyelvi foglalkozások a kapcsolódó jogszabályoknak, törvényeknek és a gyerekek, intézmények speciális jellemzőinek megfelelően lett kialakítva minden intézményben. Megállapítható, hogy a törvényi rendelkezések elég rugalmasságot adnak az olyan különleges foglalkozások, mint az idegennyelv-oktatás óvodai nevelésbe való integrálásához.

---

⁷ Lásd. 4. számú melléklet

⁸ http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV

⁹ http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200363.KOR

A 2011. évi CXC. törvény 5§-a határoz a pedagógia munka szakaszairól. Ez alapján a pedagógusok heti teljes munkaidő megoszlása a köznevelési törvény alapján 40 óra.

A 2011. évi CXC. törvény 62. § (5)-(6) bekezdése szerint:

(5) A nevelési-oktatási intézményekben pedagógus-munkakörökben dolgozó pedagógus heti teljes munkaidejének nyolcvan százalékát (a továbbiakban: kötött munkaidő) az intézményvezető által - az e törvény keretei között - meghatározott feladatok ellátásával köteles tölteni, a munkaidő fennmaradó részében a munkaideje beosztását vagy felhasználását maga jogosult meghatározni.

(6) A teljes munkaidő ötvenöt-hatvanöt százalékában (a továbbiakban: neveléssel-oktatással lekötött munkaidő) tanórai és egyéb foglalkozások megtartása rendelhető el. A kötött munkaidő fennmaradó részében a pedagógus a nevelés-oktatást előkészítő, nevelés-oktatással összefüggő egyéb feladatokat, tanulói felügyeletet, továbbá eseti helyettesítést lát el.

(7) Az intézményvezető a kötött munkaidőben ellátandó feladatok elosztásánál biztosítja az arányos és egyenletes feladatelosztást a nevelőtestület tagjai között.”¹⁰

Az államilag meghatározott közoktatási rendszerben idegennyelv-oktatás az általános iskola negyedik osztályától van előírva. Az intézményvezető döntése alapján, a szabadon felhasználható órákat csoportosíthatja aszerint is, hogy a hangsúlyt a nyelvvoktatásra helyezi, így már akár első osztálytól tanulhatnak a gyerekek idegen nyelvet.

Ahol az EDUCORB extended projektnek köszönhetően kezdődött meg az első három osztályban az oktatás, ott vagy a projekt által finanszírozott utazópedagógus, vagy az adott iskola tanárja a törvény által meghatározott heti 40 órás munkaidejébe építve tartja a foglalkozásokat. Sok esetben ez utóbbi volt az egyetlen megoldási lehetőség az utazópedagógus-hiány miatt. Ezekben az iskolákban a foglalkozások megszervezése, időtervbe való beillesztése, a hely- és a foglalkozást tartó humán erőforrás biztosítása volt az intézmény feladata.

A törvény alapján több iskolában utazópedagógus nélkül, az intézmény német tanárával megtudták oldani az EDUCORB extended projekt keretében megvalósított német foglalkozás humán erőforrásigényét.

2.2. Működés és működtethetőség, valamint a fenntarthatóság humán feltétele

---

¹⁰ http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100190.TV

Mindkét projekt során nehézséget jelentett a megfelelő szakember megtalálása, és legfőképp megtartása. Utazópedagógusként számos olyan nehézséggel találkozik az oktató, amikkel nem kerül kapcsolatba, ha állandó munkahelye és csoportja van. A határ közelsége miatt pedig a magasabb szintű nyelvtudással rendelkező képzett szakemberek sok esetben inkább külföldön vállalnak munkát.

Ezért mind az óvodákban, mind az iskolákban nagyon gyakran cserélődtek az utazópedagógusok. Az intézményvezetők szerint azonban ez a folyamatos változás nem feltétlen vált a gyerekek hátrányára, hiszen ilyen kis korban könnyebben alkalmazkodnak a változásokhoz, illetve mindegyik oktatótól kaptak valami mást, valami újat, ami a személyiségfejlődésüket pozitív irányba befolyásolta.

Előfordult, hogy az oktató hiánya miatt hónapokig nem volt foglalkozás. Ez a szülőket is elbizonytalanította. A szülők a kérdőíves felmérés során kifejezték, hogy zavaró, hogy ilyen gyakran változik az oktató személye, hasznosabbnak tartanák, ha hosszútávon ugyanaz a személy látná el az oktatói feladatokat. Úgy vélik, hogy a gyerekeknek alapvetően szükségük van a kötődésre, ami viszont ilyen környezetben nem tud kialakulni.

Az iskolák EDUCORB extended projektben való alacsony részvételi arányának a legfőbb oka az volt, hogy az utazópedagógus-hiányt nem tudták megoldani. Vagy az iskolában alapvetően nincs német tanár, ha pedig van, akkor az óraszámok emelkedése miatt sokszor olyan leterheltek, hogy nem tudják elvállalni a plusz órát. A tankerület meghirdette az utazópedagógusi állást, de senki sem jelentkezett.

Jelenleg egy utazópedagógus látja el az oktatói feladatokat az összes óvodában. *Könnyebbséget jelentene, ha nem egyedül kellene minden települést látogatnia, ha meg tudná osztani a feladatokat egy másik pedagógussal.* Ezzel orvosolható lenne az a helyzet is, amikor az utazópedagógus betegség, az időjárás viszonyosságok miatt nem tudja megtartani a foglalkozásokat.

A jövőben megoldás lehetne német óvodapedagógus alkalmazása, amivel biztosítható lenne egy állandó „német nyelvi jelenlét”, heti többszöri nyelvoktatási lehetőség, többszöri ismétlés a gyermekek számára, amivel jobban és gördülékenyebben rögzülne a tananyag. Szintén könnyebbséget jelentene mind az oktató, mind az óvodapedagógus számára azokban az intézményekben, ahol a német foglalkozások a csoport többi tagjától külön folynak, ha lehetőség lenne magyar és német anyanyelvű óvónő egyidejű alkalmazására, hiszen így a

nehezebben érthető dolgok tisztázása, a fegyelmezés és a játékos tevékenységek is egyszerűbbé válnának.

Az iskolák esetén az utazópedagógussal való munka hasonló nehézségekbe ütközik, mint az óvodáknál, kiegészülve azzal, hogy még nehezebb a foglalkozások időpontjainak iskolák közti összehangolása, mivel csak délután van erre lehetőség. Utazópedagógus helyett az általános iskolák többségében a helyi német nyelvet tanító pedagógus 40 órás munkarendjébe építve szervezik meg ezt a fakultatív idegennyelv-oktatást az első, második és harmadik osztályban. Ebben az esetben a gyerekeket az a pedagógus készíti fel, aki majd átveszi őket negyedik osztályban. Jobban fogja tudni, hogy kinek milyenek a képességei, melyik gyereket milyen mértékben és módon lehet terhelni annak érdekében, hogy a nyelvi fejlődésük a leghatékonyabb lehessen. Problémát az okoz, hogy nem minden gyerek vesz részt a foglalkozásokon, ezért a csoportban, negyedik osztályban biztosan lesznek olyan tanulók, akik akkor találkoznak először a német nyelvvel. Velük majd többet kell foglalkozni, gyakorolni; esetleg azt érezhetik, hogy nem olyan ügyesek.

Jelenleg az órák felépítéséhez tankönyv, módszertani kézikönyv nem áll rendelkezésre, a pedagógus egyedül a szakmai ismereteire, tapasztalataira alapozva kell, hogy elkészítse, felépítse a tananyagot. A projekt ezzel egyben szabad kezet is biztosít a nyelvtanárnak.

Mindenképpen hátrányként értékelhető, hogy az utazópedagógus szerződéses jogviszonyban dolgozik, így a nyári három hónapban nincs alkalmazásban. Tehát ha ebben az időszakban talál egy kedvezőbb, vagy kinevezett állandó státussal járó állást, nyilván amellet fog dönteni, így újra felmerül a pedagógusváltás lehetősége, ami újabb nehézséget jelent a projekt és a gyerekek szempontjából is. Így nehéz az elkezdett tematikát folytatni, a személycsere esetlegesen megvisel néhány gyermeket, akik jobban kötődnek egy adott oktatóhoz. Az állandó helyváltoztatás sem könnyű az oktató számára, napi két helyen kell helyt állnia, nincs saját raktára, csoportja, saját szabályai, állandóan alkalmazkodnia kell mások igényeihez, szokásaihoz. Ugyanakkor az utazópedagógus szerint mindenképpen pozitívumként értékelhető, hogy a falvak közel vannak egymáshoz, nem kell nagy távolságokat utazni, rugalmasak a kollégák, és mindenütt szívesen fogadják.

2.3. Működés és működtethetőség, valamint a fenntarthatóság finanszírozási kérdései

Az EDUCORB az óvodások, az EDUCORB extended az általános iskolások első három osztályának a német nyelvtanulását pártolta. A program továbbfinanszírozásának megoldása nem csak a fiatalok nyelvi fejlesztéséből származó előnyök és pozitívumok miatt fontos; a partnereknek öt éves fenntartási kötelezettsége is van a projektek lejárta után. Ez a fenntartási időszak zajlik az óvodákban, és kezdődik meg az iskolákban 2014. decembertől.

A résztvevő óvodák száma 19-ről 9-re csökkent akkor, amikor a projekt általi finanszírozás megszűnt, mivel a kisebb települések önkormányzata nem tudta magára vállalni az utazópedagógus és a projekt egyéb költségeinek kifizetését. A többi óvodában is csökkenteni kellett a foglalkozások gyakoriságát és a csoportok számát. Ezeknek az óvodáknak a települési önkormányzat csak heti egy foglalkozást tud finanszírozni.¹¹ (Csak egy településen van heti kétszer német tanítás.)

A résztvevő intézmények lemorzsolódásából látható, hogy az önerőből történő finanszírozás komoly terhet jelent az önkormányzatok számára. A program fenntartásának igénye viszont minden érintett szereplőben, intézményvezetőben, pedagógusban és szülőben erősen megmutatkozott. Egyöntetű véleményük volt, hogy nem szabad hagyni, hogy ne tudják megismertetni a legkisebbekkel is a „szomszéd” nyelvét és hogy kárba vesszen az eddigi munka azzal, hogy az óvodában megkezdett oktatásnak nincs folytatása. Finanszírozás hiányában, azokban az iskolákban, ahol az első három osztályban nincs német tanítás, csak akkor lesz lehetősége az ottani gyerekeknek németet tanulni, ha szakköri keretek között a helyi német tanár heti órakeretébe be tudja illeszteni azt.

A pályázati úton történő forrásteremtés jelenthet megoldást a finanszírozási gondokra ezeknél a településeknél.

A szülők által kitöltött kérdőívekből kiderült, hogy *mind az óvodás, mind az iskolás gyerekek szülei maguk is hajlandóak lennének anyagi segítséget nyújtani annak érdekében, hogy az oktatás tovább folyjon.*

A megkérdezett óvodás gyerekek szüleinek 58%-a támogatná, 13%-uk nem támogatná önerőből a képzést. Azok, akik nem támogatnák, úgy vélik, hogy:

---

¹¹ A foglalkozások alkalmával kb. 2-3 órát töltenek együtt délelőtt, vagy délután, amiben benne vannak olyan tevékenységek is, amit a csoport többi tagjával közösen végeznek, például étkezések vagy az udvaron történő játékok.

- az általános és középiskolai tanulmányok során a gyereke megfelelő nyelvtudást tud majd szerezni anélkül, hogy plusz költségek merülnének fel
- az óvodában heti egy foglalkozással elért szintet az állami oktatás kereti között nagyon hamar ugyanúgy el fogja tudni érni
- ha már fizetnének a nyelvoktatásért, akkor inkább magántanárhoz vinnék el a gyerekeiket. Továbbá elsősorban a magyar nyelv minél tökéletesebb elsajátítását tartják fontosnak ebben a korban.

A megkérdezett iskolás gyerekek szülei nagyobb arányban támogatnák önerőből is a fakultatív német oktatást, mint az óvodás gyerekek szülei. (72%-a igennel, 16%-uk nemmel válaszolt).

A nem támogatók nagyjából megegyező arányban voltak mindkét csoportban. Azok, akik nemmel válaszoltak, elsősorban az anyagi helyzetükkel indokolták ezt, de többen jelezték, hogy az lenne az ideális, ha az általános iskola első három osztályában való nyelvoktatás ugyanúgy része lenne az állami oktatásnak, mint a felsőbb osztályokban.

A projekt keretében a Bécsi Egyetem által készített módszertani kézikönyv¹² eloszlata a korai nyelvfejléstől eredő hátrányokhoz köthető tévhiteket és tudományos szempontok alapján mutatja be a játékos, érzelmi biztonságban történő tanulás döntő jelentőségét. A szülői vélemények azt mutatják, hogy nincsenek eléggé tisztában a foglalkozások kizárólagos jótékony hatásával, azzal, hogy ez a tudás nem pótolható később a hagyományos iskolai keretek között megszerzettel. Ezért *fontos lenne a szülők ismereteinek bővítése, kételyeik eloszlata, amit szélesebb körű tájékoztatással, szülői fórumokkal lehetne megoldani.*

A szülők általi finanszírozási lehetőség azonban esélyegyenlőségi problémákat is felvet. Előfordulhat, hogy azoknak a szülőknek a gyereke esne el az ingyenes tanulási lehetőségtől, akiknek amúgy nincs más módja a gyermeke fejlesztéséhez hozzájárulni.

---

¹² A kiadvány a www.educorb.eu honlapról letölthető:
http://www.educorb.eu/files/educorb_kezikonyv_210x235_04_egybe.pdf

2.4. Térségi szereplők reakciói a modell működésére

A modellel kapcsolatos első gondolata minden szereplőnek pozitív volt akár résztvevő gyerekről, akár szülőről vagy pedagógusról, intézményvezetőről beszélünk. Egyöntetű az a vélemény, hogy hasznosak a játékos idegen nyelvi foglalkozások, az intézményi, humán-erőforrási, finanszírozási nehézségek, hiányosságok ellenére is minden szereplő a fenntartásáért dolgozik.

A gyerekek nagyon szeretik a foglalkozásokat, ami elsősorban az utazópedagógusok és német tanárok hozzáállásának és a játékos oktatási módszernek köszönhető. Az óvodások előre várják a „németes napot”, sokszor már reggel „Guten Morgen!”-nel köszöntik az óvoda dolgozóit. Mivel játékos, mozgásos az egész tanulási folyamat, nagyon nagy kedvvel gyakorolják a német mondókákat, szavakat. A játék, és foglalkozás izgalma mellett pedig a legkisebbeknél is ott van az öröm és a büszkeség, amikor megdicsérik, mert felismert, vissza tudott idézni egy-egy német szót.

A szülők a gyerekekhez hasonlóan szeretik és ragaszkodnak a nyelvi órákhoz. Manapság a nyelvtudás egy olyan érték, ami nagymértékben befolyásolja az egyén jövőjét. Ezt látják a szülők is, akik a gyermekeik idegennyelv-tudásának megalapozásában a kicsik jövőjének megalapozását látják.

Igyekeztünk felmérni a szülők elégedettségét a program egyes paramétereivel kapcsolatban. (5-8. számú melléklet)

Megkérdeztük, hogy mennyire elégedettek:

- az oktató gyermekhez való hozzáállásával;
- a gyermeke nyelvi fejlődésével kapcsolatos tájékoztatással;
- az Ő és az oktató kapcsolatával;
- a nyelvtanár személyével;
- az oktató szakmai rátermettségével;
- a technikai felszereltséggel,
- az alkalmazott módszerekkel;
- a programok szervezésével;
- a nyelvoktatás színvonalával.

Valamint szeretnénk volna megtudni, hogy mi a véleményük arról, hogy milyen mértékben:

- befolyásolja a programban való részvétel a gyermekének a hozzáállását más nemzetiségű/anyanyelvű emberhez való hozzáállását;
- befolyásolja a programban való részvétel a gyermekének a hozzáállását a nyelvtanuláshoz;
- jelent majd előnyt a későbbi iskolai tanulmányok során a nyelvi előképzettség;
- járult hozzá a program a gyereke nyelvi készségeinek fejlődéséhez;
- járult hozzá a program a gyereke egyéb készségeinek fejlődéséhez.

A kérdőívek adatainak rögzítését követően nyilvánvalóvá vált, hogy az óvodában a program keretében nyelvet tanuló gyerekek szülei a nyelvtanár személyével, a tanár gyerekekhez való hozzáállásával, és a nyelvoktatás színvonalával voltak a legelégedettebbek. A felsorolt meghatározások közül a legkevésbé elégedettek a gyermekük nyelvi fejlődésével kapcsolatos tájékoztatással és a saját maguk és az oktató kapcsolatával voltak.

Ez adódik abból, hogy a projekt időtartama alatt többször cserélődött az utazópedagógus személye, illetve az időbeosztás sem teszi lehetővé a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartást. Ezt kiküszöbölendő vezette be a jelenlegi utazópedagógus azt a módszert, hogy az óvodai faliújságon megjeleníti a tanult dalokat, verseket, mondókákat, hogy legalább ilyen formában tisztában legyenek a szülők a tanult ismeretekkel. Ezen kívül nagy előrelépést jelentettek az ünnepi alkalmakkor való német nyelvi bemutatók, szereplések, így a szülők is megfelelő visszajelzést kaptak a tanult ismeretekről.

A kérdőíves elemzés alapján a szülők szerint az általunk meghatározott állítások közül a gyermekeik más anyanyelvű/nemzetiségű emberekhez való hozzáállását befolyásolja legkevésbé az óvodai nyelvi képzés.

Az iskolai keretek között német nyelvet tanuló gyerekek szülei teljes mértékben leginkább a nyelvtanár személyével és szakmai rátermettségével voltak elégedettek. Legkevésbé pedig a gyermekük nyelvi fejlődésével kapcsolatos tájékoztatással és a saját maguk és az oktató kapcsolatával voltak elégedettek, de a technikai felszereltséggel és a programok szervezésével kapcsolatban is több negatív értékelés érkezett. Ezen negatívumok – az óvodai oktatáshoz hasonlóan – az állandó személybeli változások miatt alakulhattak ki. Ezt kiküszöbölendő jelenleg több iskolában állandó, helyi pedagógust alkalmaznak, így már személyesebb

kapcsolat alakulhat ki szülő-pedagógus között, és a technikai feltételek is magasabb szintűek lehetnek.

Az iskolás gyermekkel rendelkező szülők szerint a nyelvi előképzettség a későbbi iskolai tanulmányok során nagyon nagymértékben jelent majd előnyt.

Mind az iskolás, mind az óvodás gyermekkel rendelkező szülők a kérdőívben meghatározott különböző paraméterek közül azt tartották a legfontosabbnak, hogy az általános iskola első 3 osztályában már megkezdődjön a nyelvi képzés. Az interjúkból kiderült, hogy az intézmények dolgozóinak a kialakított modellel való elégedettsége magasabb szintű az óvodákban, mint az iskolákban.

Az óvodák intézményvezetői és dolgozói nagyon ritkán említettek bármilyen negatívumot. Legfőbb kritika az utazópedagógusi rendszer működési nehézségeit érte, az állandó személyi változásokat, az utazásból adódó gondokat, kimaradó órákat. De ezekben az észrevételekben minden esetben a pozitív szemlélet is megjelent; az ilyen helyzetek lehetséges előnyeit is kiemelték, például azt, hogy a gyerekek több különböző emberrel ismerkedhettek meg, mindegyiktől kaptak valami újat, valami egyedit, ami ugyanúgy szerversen hozzájárult a személyiségük fejlődéséhez.

Az iskolák vezetői és tanárai már kevésbé voltak elégedettek. Amellett, hogy elismerik, hogy ez is egy plusz lehetőség, amit az intézmény nyújtani tud a gyerekeknek, több olyan vélemény is elhangzott, hogy sok esetben az alapkészségek megerősítését fontosabbnak vélik ebben az életkorban, mint egy új nyelv tanulását, amikor még nagyon sok gyereknek az anyanyelvével is komoly gondjai vannak. Kritikaként fogalmazódott meg, hogy az óvodai program magasabb szinten került kidolgozásra és hiányolták a módszertani útmutatókat, segédanyagokat, eszközöket.

Az iskolákban és az óvodákban is gondot jelentett, hogy a projektben a személyi juttatásokra igen, eszközökre, fénymásolásra, adatlapokra viszont nincs keret.

Az iskolai és óvodai utazópedagógusok a módszertani, és eszközhiány mellett az utazópedagógusi pozícióval járó nehézségeket is megemlítették (nincs saját csoportjuk, saját szabályaik, saját rendszerük, minden intézményhez és csoporthoz alkalmazkodniuk kell, állandóan vinnie kell magával az eszközeit), melyek mind-mind hozzájárulnak az „utazópedagógus-hiány” kialakulásához.

2.5. A működés, működtethetőség, valamint a fenntarthatóság további fontos, befolyásoló elemeinek vizsgálata

A gyerekeket motiválja a játék és a visszacsatolásból adódó pozitív élmények. A nyelvtanulásban a legfontosabb tényező a motiváció. Ha valami nem kötelező a gyerek számára, akkor sokkal szívesebben fogja csinálni. Ennek a módszernek ez az egyik legnagyobb előnye. Másik pedig a foglalkozások játékos voltában rejlik. A gyerekeket nem terheli semmilyen számonkérés, minden egyes idegen szó, amit megtanul, a korosztálynak legfőbb tevékenységébe, a játékba ágyazottan kerül be a mindennapi szókincsébe.

A kérdőívekre adott válaszokból megállapítható, hogy a szülők 94%-a úgy véli, hogy a későbbi iskolai tanulmányok során előnyt fog jelenteni a gyerekük számára az óvodás német nyelvi foglalkozások. A szülők motivációja tehát a gyerekük jövőjének jobbá tételére való törekvés.

Az óvodapedagógusok egyöntetű véleménye szerint nagy előnyt jelent a gyerekek számára, ha már óvodás korban megismerkednek egy idegen nyelvvel, hiszen megkapják azokat az alapokat, amiket a későbbiek során kamatoztatni tudnak. Ausztria közelsége miatt fontos a gyermekek számára a német nyelv elsajátítása, és nem mindegy hogy ezt mikor kezdik, a kiejtés hogyan és milyen formában rögzül számukra.

A fenntarthatósága az, ami eldönti az egész program jövőjét. A legfőbb szereplők motivációja és elkötelezettsége nélkül a modell hosszú távon nem lesz működőképes.

Az interjúk során elhangzott, hogy a sikerhez alapvetően szükség van olyan polgármesterekre, testületre, iskola- és óvodavezetőkre, akik szívügyüknek tekintik ezeknek a fiataloknak a jövőjét, nyelvi és egy olyan környezet megteremtését, amelyben készségeik fejlesztése a lehető legmagasabb szinten valósulhat meg.

Az iskolák projektben való részvételéhez, a program jelentette lehetőségek kihasználásának népszerűsítéséhez jelentősen hozzájárult a projekt által érintett térség köznevelésének igazgatási egysége a Sopron Tankerület. A tankerület mindent megtett, számos fórumot és tájékoztatót szervezett annak érdekében, hogy minél több iskolában elinduljon a program. Ennek ellenére a tankerülethez tartozó 28 iskolából csupán 9-ben kezdődött meg az általános iskola első három osztályában a projekt által támogatott német nyelvi képzés.

Az óvodák, iskolák dolgozóival készített interjúk és a szülőkkel készített kérdőíves felmérés során is azt az eredményt kaptuk, hogy szereplők közti kommunikáció nem megfelelő.

Az utazópedagógusok kapcsolata az óvodák, iskolák többi dolgozójával eltérő a két intézménytípusban. Mivel az iskolákban délután tudják csak a német foglalkozásokat megtartani, az utazópedagógus egyáltalán nem találkozik más pedagógussal, nem tud szakmai munka, együttműködés kialakulni. Ez a probléma azon intézményekben természetesen nem jelentkezik, ahol az iskolában dolgozó nyelvtanárok elvállalták az 1-3. osztályos korosztály oktatását.

Az óvodákban ilyen probléma nincs, az utazópedagógus sokszor fél napot is együtt tölt a gyerekekkel és a többi óvodapedagógussal. Könnyebben össze tudják hangolni azokat a feladatokat, amiket szeretnének a csoporttal megvalósítani. Rendszeresen tudnak konzultálni a gyerekek fejlődéséről, közösen tudják kialakítani a fejlesztési koncepciót, amit a gyerekek egyedi igényeihez tudnak így igazítani. Az óvodai utazópedagógus szerves részévé vált az óvodák életének; ez sajnos az általános iskolákban nem tudott így megvalósulni.

Az iskolás és óvodás gyerekek szülei egyaránt keveset találkoznak a német foglalkozásokat tartó pedagógusokkal. A legkisebbek az óvodai rendezvényeken fellépnek, verseket szavalnak, mondókákat adnak elő, valamint minden év végén egy előadás keretében mutatják be az éves foglalkozás eredményét a szülőknek.

A szülők örülnének neki, ha nem csak heti egy alkalommal lenne német nyelvi foglalkozás; úgy vélik, hogy az intenzívebb nyelvi jelenlét eredményezné a komolyabb előrelépést gyermekeik fejlődésében.

Az óvodás és iskolás gyerekekkel rendelkező szülőkkel kitöltött kérdőívek egyértelműen megmutatták, hogy a szülők szeretnének bővebb tájékoztatást gyermekük nyelvi fejlődésével kapcsolatban, valamint szeretnének intenzívebb kapcsolatot kialakítani az oktatóval. Sok esetben a programmal kapcsolatban sem rendelkeznek többletinformációval, a tanárt nem ismerik, és a rendszeres tájékoztatást is hiányolják. Úgy vélik, hogy *nagyon fontos lenne egy intenzívebb visszacsatolás a gyermekük fejlődéséről. Szükséges lenne nyíltnapok szervezése, hogy a szülők megismerhessék az alkalmazott módszereket, a gyerekek órai aktivitását; egyéni tájékoztatást kapjanak a gyerekeik nyelvi és egyéb képességeiről.*

Az óvodás és iskolás gyerekekkel rendelkezők szülők egyaránt kifejezték, hogy több olyan programot szeretnének, melyek során a gyerekek nyelvi fejlődése a korábbiaktól eltérően

jobban előtérbe kerülhet. *Javaslatként megfogalmazódott nyelvi tábor, kirándulás szervezése, ahol német anyanyelvű gyerekekkel kerülhetnének kapcsolatba, osztrák óvodásokkal közös strandolás, állatkert látogatás, közös óvodai nap megvalósítása.*

Az óvodából iskolába történő átmenetben – a korábban említett módszertani hiányokból eredő problémák áthidalásában is – nagy szerepe lehetne a megfelelő kommunikációnak. Az óvodavezetők és az iskolavezetők szerint sem megfelelő ez a kapcsolat.

2.6. Összefoglaló SWOT elemzés a jelenlegi működéshez és hosszabb távon való fenntarthatósághoz kapcsolódóan

	GYENGESÉGEK	ERŐSSÉGEK
Belső tényezők	<p>Óvoda és iskola esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utazópedagógusi pozícióból eredő hátrányok (nincs folyamatos foglalkoztatás, nincs saját csoport, állandó utazás és alkalmazkodás, stb.) • nincs eszköz, módszertan, tanmenet a pedagógus számára, ami útmutatóul szolgálhatna • nincs a kisiskolások nyelvi fejlesztéséhez szükséges korosztályi sajátosságaihoz igazított, részletesen kidolgozott módszertan • a szülők és a pedagógusok között nincs megfelelő kommunikáció és kapcsolat • nem minden gyerek vesz részt a foglalkozásokon, így különbségek alakulnak ki, amit később kezelni kell • a projektben nincs pénzügyi keret elkülönítve a szükséges eszközök beszerzésére <hr/> <p>Csak iskola esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az iskolák esetén nehezebb az órákat beilleszteni az órarendbe • az iskolákban utazópedagógus és a többi pedagógus között nincs megfelelő kapcsolat; nem tud kialakulni közös szakmai munka • az óvodai német oktatásnak sok iskolában nincs folytatása • nincs megfelelő kapcsolat az iskolai utazópedagógus és az iskola többi tanárja között; nem tudnak kialakulni a szakmai párbeszédék <hr/> <p>Csak óvoda esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utazópedagógus-hiány miatt jelenleg egy utazópedagógus járja az összes érintett óvodát, nem tudja megosztani a feladatokat 	<p>Óvoda és iskola esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a projektben érdekelt minden szereplőben erősen megjelenik a foglalkozások fenntartásának igénye • az intézmények dolgozói rugalmasak, befogadóak az utazópedagógussal • a játékba ágyazott tanulási módszer rendkívüli hatékonysága • a pedagógusok magasan képzettek és kiváló a gyerekekhez való hozzáállásuk • a foglalkozások fakultatív jellege motiváló <hr/> <p>Csak óvoda esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az óvodáknál a törvényi szabályozás rugalmassága miatt könnyen beilleszthető a napirendbe • az utazópedagógus több órát együtt tud lenni a gyerekekkel; mindennapi élethelyzetekben való tanulás • Bécsi Egyetem által készített módszertani kézikönyv jó segédanyag az óvodai korosztály nyelvi fejlesztéséhez
	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Külső tényezők	<p>Óvoda és iskola esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az oktatók állandó cseréje következtében a gyerekek több emberrel ismerkedhettek meg, mindegyiktől tanulhattak valami újat • módszertan, kézikönyv hiányok miatt a pedagógus a saját belátása szerint készítheti el a tanmenetet, szabad kezet kap • a szülők hajlandóak lennének anyagi 	<p>Óvoda és iskola esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utazópedagógus-hiány miatt elmaradó foglalkozások; a szülők elbizonytalanodása • az oktatók cseréje miatt nem alakul ki a tanulásához szükséges bizalmi szint a gyerekek és a pedagógusok között • nem minden gyerek vesz részt, ezért a kimaradók hátrányban érezhetik magukat, valamint a

	<p>segítséget nyújtani a fenntarthatóságért</p> <ul style="list-style-type: none"> • a szülők szélesebb körű tájékoztatása elősegítené a motivációt <hr/> <p>Csak iskola esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az iskolák esetén az oktatók 40 órás heti keretébe való beillesztésével megoldható a fenntartás • az iskolákban az utazópedagógus-hiány miatt az iskola saját német nyelvi pedagógus alkalmazásakor • az iskoláknál a saját oktató alkalmazásakor a gyereket az tanítja az első három évben, aki majd negyediktől átveszi; ismerni fogják egymást és abból sincs, gond, hogy nem találkozik, nem ismeri a tanár a többi pedagógust és a szülőt <hr/> <p>Csak óvoda esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az óvodákban német anyanyelvi óvodapedagógus alkalmazásával biztosítani lehetne egy állanód német nyelvi jelenlétet, a folyamatos tanulást 	<p>pedagógustól is többletmunkát igényel</p> <hr/> <p>Csak iskola esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utazópedagógus-hiány esetén azokban az iskolákban, ahol nincs német tanár, aki el tudná vállalni a foglalkozások megtartását, nem lehet a modellt megvalósítani <hr/> <p>Csak óvoda esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a kisebb, nehezebb anyagi helyzetben lévő települések önkormányzata nem tudja segíteni az utazópedagógus költségeit
--	---	---

3. Szakmai tartalom vizsgálata, kísérése, értékelése

3.1. A nyelvi foglalkozások nevelési programba és tantervbe, óvodai és iskolai mindennapokba integrálásának módja, módszertana; tapasztalatok

A nyelvi foglalkozások beépíthetősége esetén is eltéréseket tapasztaltunk az óvodák és az iskolák esetén, aminek elsősorban az időtényező az oka. Az iskolák esetén a foglalkozások megtartására csak a délutáni időszakban kerülhet sor, míg az óvodák délelőtti programjába is be lehetett építeni ezeket a fakultatív, játékos nyelvi órákat.

A program kezdetén az intézmények dolgozói sok esetben fenntartással kezelték a megvalósítani kívánt modellt, annak működtethetőségét, hatékonyságát. Kételyeik voltak azzal kapcsolatban, hogy működőképesen be tudják-e építeni az új német nyelvi foglalkozásokat, tudják-e majd így is tartani a tanmenetben a megszokott ütemet.

Az óvodákban az óvodapedagógusok alapvetően egy jól bevált és felépített éves program szerint haladnak a gyerekekkel, ami a főbb ünnepek, évszakok köré csoportosult. A kételyeket és fenntartásokat hamar eloszlatta a modell gyakorlati megvalósítása során tapasztaltak; nagyon jól működő közös munka alakult az utazópedagógusok és az óvodák korábbi dolgozói között.

A német foglalkozások időtartama egy fél napot jelent minden óvodában (kb. 3 óra). Az utazópedagógus egyes óvodákat délelőtt, másokat délután látogat meg. Minden óvoda úgy szervezte meg azt a napot, amikor a nyelvi foglalkozásokat tartják, hogy a gyerekek a német nyelvvel való foglalkozás mellett részt tudjanak venni a napi rutin tevékenységekben is; a benti- és kinti játékokon egyaránt.

Az utazópedagógus és az óvónők teljes mértékben alkalmazkodnak egymáshoz, az utazópedagógus mindenhol előre egyeztet, hogy az adott csoport óvónője milyen foglalkozást, milyen témát szeretne a gyerekekkel feldolgozni. A megbeszéltekhez igazítja aztán ő is, hogy mely kérdéskörhöz kapcsolódjanak azok a játékok, versek, amiket a következő alkalommal megmutat a gyerekeknek. De ha a nyelvi pedagógusnak van egy elképzelése, amit mindenképpen szeretne a következő alkalommal megvalósítani, akkor az óvónő engedi át az irányító szerepet.

A nyelvi foglalkozások óvodai programba való szerves beilleszthetőségét mutatja azt is, hogy van olyan intézmény, ahol az óra akkor kezdődik, amikor a délelőtti programjuk után

indulnának ki játszani. Ilyenkor a németes óvodapedagógus előveszi a mozgásos játékokat, amikkel ugyanúgy megmozgatja a kicsiket, mintha kint játszanának a többiekkel, és közben gyakorolják a németet is, fejlődik a nyelvtudásuk.

Ahova délután megy az utazópedagógus, van, hogy a pihenőidőt kell lerövidíteni, de ez sem jelent gondot, hiszen az idősebb gyerekekről van szó, akiknek már amúgy sincs olyan hosszú alvásigényük, mint a kisebbeknek.

Azokban az intézményekben, ahol van lehetőség arra, hogy az utazópedagógus a németes csoporttal külön vonuljon, – mivel nem ő „jön be” a csoportba, hanem kiemeli a gyerekeket, – tulajdonképpen nincs is szükség a napi program összeegyeztetésére.

Az iskoláknál már akadtak nehézségek az alsó tagozat első három osztályánál a német fakultáció iskolai programba való beillesztésével. Mivel egyelőre ez egy átmeneti lehetőség, a bizonytalanságából adódóan a tantervbe nem illesztették be, szakkör-szerűen került be az éves munkarendbe és az órarendbe. Minden iskolában a délelőtti órákat követően lett beépítve, az osztályok órarendjéhez igazítva. Bizonyos tekintetben az EDUCORB extended-es nyelvi fakultációk a szabadidős és napközis foglalkozások terhére valósulnak meg, de az oktatás játékos, a többi tanórához kevésbé hasonlítható jellege miatt mégsem nyűg ez a gyerekeknek; szívesen járnak.

3.2. A játékos idegen nyelvi foglalkozások/nyelvoktatás módszertana, használt eszközök, anyagok, tananyagok; tapasztalatok

Mind az óvodában, mind az iskola első három osztályában a játékoságon van a hangsúly. A nyelvi oktatás ilyen formában tud a leghatékonyabban megvalósulni ilyen kiskorú gyerekeknél. Volt olyan óvoda, ahol az EDUCORB projekt előtt is próbálkoztak német tanítással, de a korábbi oktató az iskola felsőbb osztályaiban alkalmazott gyakorlathoz hasonlóan szerette volna fejleszteni a gyerekeket. Ez a próbálkozás így nem is lett olyan sikeres, a gyerekek hamar lemorzsolódtak. Az EDUCORB projektől kezdődően viszont óvodapedagógusok végzik a nyelvoktatást. Ők tudják, hogy mit és milyen eszközökkel lehet az érintett korosztálynak megtanítani; együtt él velük, a mindennapi élethelyzetekben gyakorolják a németet.

E mellett a foglalkozás fakultatív volta is egyaránt vonzó az óvodás és az iskolás gyerekek számára, hiszen mindig szívesebben csinálnak olyan dolgokat, amikben nincs a – motivációra negatívan ható – kötelező jelleg.

Az iskolákban is igyekeznek a szókincset és a nyelvtant is játékos formában, a gyerekek számára érdekes módon megtanítani. Az első három osztályban ugyanazok a témák vannak, mint az óvodában és ezeket bővítik folyamatosan plusz szavakkal, bonyolultabb nyelvtannal. A különböző rajzos, verses, mondókás feladatokat is ezekhez a szintekhez igazodva állítják össze a pedagógusok. Az interjúkból kiderült, hogy nem támogatják ilyen kis korban az írás-olvasásra épülő feladatmegoldásokat. Ilyen téren is a fokozatosság elve érvényesül. A gyerekekkel először szinte mindent csak szóban ismertetnek meg és így idézik vissza. Később bővül egy-egy szó tábláról való olvasásával, majd harmadikban már több mindent lejegyeznek a füzetbe is.

Nincs számonkérés, nincs dolgozat; a gyerekek mentesülnek a megfelelési kötelezettség alól. A fakultáció sikerességéhez ez is nagyban hozzájárul.

A legfőbb kritikák a projekt tárgyi szükségleteinek finanszírozási problémáihoz és módszertani segédanyag, kézikönyv hiányához kapcsolódóan hangzottak el. Az óvodákban és az iskolákban egyaránt nagy problémát okozott/okoz a foglalkozások eszközigénye. A játékos foglalkozásoknak sokkal nagyobb az anyagszükséglete; folyamatos fénymásolással, rajzolással, ragasztással, stb. készítik maguk számára a szemléltető eszközöket, játékokat, melyek költségeit a projekt egyáltalán nem támogatja, ami jelentős nehézségeket okoz az intézményfenntartóknak.

E mellett – főként az iskolákban – komoly problémát jelentett a kezdetekben, hogy nem volt kidolgozott tematika, tananyag, módszertan ennek a korosztálynak a német oktatásához. Ezt az időszakot minden pedagógus a saját tapasztalatai, szakmai ismeretei és gyakorlata segítségével, innen-onnan összeszedve az anyagot igyekezett felépíteni. Később, ahogy megismerték a gyerekek képességeit, személyiségét és tudását, már könnyebben tudták a tananyagot kialakítani.

Mivel az állami közoktatásban az első idegen nyelv oktatása általános iskola negyedik osztálytól kezdődik, ennek megfelelően a tanításához is ennek a korosztály számára alkalmas tankönyvek, feladatgyűjtemények állnak rendelkezésre, ami viszont nem megfelelő a kisebbek számára.

Az interjúkból egyértelműen kiderült, hogy *át kell gondolni, hogy honnan-hova szeretnének eljutni az óvodai és kisiskolás német nyelvoktatásban. Az általános iskola első három osztályának évfolyamonként és tudásszintenként meg kell határozni a tananyagot. Egy tematikus tervet, egy tanmenetet kell készíteni, segédeszközöket, szókártyákat, könyveket, tablókat, interaktív táblákat hozzárendelve.*

A Bécsi Egyetem által készített módszertani kézikönyvet, az abban található mondókás-énekklős feladatok, játékok könnyen beépíthetők az érintett korosztály nyelvtanításába, részét képezhetik az oktatásnak. Ezt az óvodák ismerik és használják is. *Célszerű lenne felhívni a figyelmet az iskolák körében is a kézikönyvre és a használatából eredő előnyökre, valamint az iskolában folytatódó oktatáshoz is hasznos alapanyag lehetne egy hasonlóan kidolgozott, kicsit idősebb gyerekek igényeihez és tudásszintjéhez igazított kiadvány.*

Nagy szükség van egy olyan módszertan összeállítására, ami lehetővé tenné az átmeneti időszakok, főként az óvoda-iskola átmenet irányítottabb, tudatosabb lefolytatását. Ha lenne megfelelő szakmai anyag, akkor ezeken a kezdeti és átmeneti szakaszokon sokkal gyorsabban végigmennének a diákok és a tanárok egyaránt; gyorsabb, gördülékenyebb, hatékonyabb lenne a nyelvtanulás, nagyobb lenne a fejlődés mértéke.

3.3. A nyelvtanítás óvodák és iskolák közötti folytonosságának célja: honnan és meddig jussanak a nyelv megismerésében a gyermekek, a megtanultak hogyan illeszkednek/illeszthetőek a kötelező nyelvoktatás rendszerébe

Az EDUCORB extended projekt megteremtette az összeköttetést iskola és óvoda között a német nyelvtanulás terén. Az óvodában megkezdett tanulási folyamat első eredményei az iskola megkezdését követően jutnak felszínre.

Módszertani útmutató nincsen. Nincs konkrét meghatározása annak, hogy óvodában, vagy az óvodától az iskola negyedik osztályáig milyen szintre kell, hogy eljussanak a gyerekek, milyen témákban kell ismerősen mozogniuk. Minden pedagógus a csoport képességeihez alkalmazkodva alakítja ki az éves tematikát. Az óvodai foglalkozások során játékos – verses, mondókás – formába ágyazva tanulják meg a gyerekek az évszakokat, színeket, állatokat, testrészeket, irányokat, a család tagjait, ellentétpárokat, stb. Ezek majd az iskolai

foglalkozások során ugyanúgy elő fognak kerülni, és ismerősek lesznek, ami további kedvet és sikerélményt jelent majd a nyelvet tanuló gyerekeknek.

Az óvodai foglalkozások során a gyerekek a világ egy új részével ismerkednek meg, a játékos módszer által megkedvelik azt, és szívesen vesznek részt a későbbiekben is a német nyelv tanulásában.

A nyelvtanítás óvodák és iskolák közötti folytonosságának célja az, hogy ne akadjon meg a fejlődési folyamat, ne vesszen kárba a korábban befektetett energia. Amikor a gyerekek az általános iskola negyedik osztályban megkezdik a nyelvi tanulmányaikat, nem egy teljesen idegen világba csöppennek majd bele. Találkozni fognak azokkal a dolgokkal, amik otthonossá teszik az egész tanulási folyamatot, hiszen az új intézményben hallott dolgokat már részben ismerik. Érteni fogják azokat az utasításokat, amiket a tanórán hallanak; egy magabiztosabb, kényelmesebb, tanulásra ösztönzőbb, motiválóbb légkörbe kerülnek. Nem lesz idegen nekik a német nyelv dallama; a magyartól eltérő hangok szép kiejtése pedig nem fog problémát jelenteni. Ha megszakad a tanulási folyamat az óvoda végén, akkor a gyerekek kiesnek ebből a légkörből, elfelejtik a megtanult szavakat, kifejezéseket, értelmét veszti az elvégzett óvodai munka.

A fejlődés mértéke sokban függ a bázis minőségétől, a részt vevő gyerekek képességeitől. Azok a gyerekek, akik nyelvi tehetséggel rendelkeznek, magasabb nyelvi tudásszintet tudnak elérni már óvodás korban, hiszen az óvodai kis létszámban folyó foglalkozások lehetővé teszik, hogy a pedagógus a gyerekek képességeinek megfelelően tudjon haladni. Külön tud foglalkozni azzal, akivel szükséges; a gyerekek egyedi személyiségi és értelmi képességi jegyeihez alkalmazkodva eredményesebb fejlesztési folyamat mehet végbe. Ezért rendkívül fontos, hogy az óvodát követően ez a folyamat ne szakadjon meg.

Az óvodában tanultaknak a kötelező nyelvoktatás rendszerébe illesztése jelenleg több problémába is ütközik. Mivel az általános iskolákban negyedik osztálytól kezdődik az idegennyelv-oktatás, ezért az általános iskolák pedagógusai nincsenek felkészülve ennek a korosztálynak az idegen nyelv oktatására; nincsenek speciális tantervek, módszerek, eszközök, melyek segítségével könnyedén lehetne az óvodában megkezdett tanulási folyamatot továbbvinni.

Az iskolai utazópedagógusokkal és német tanárokkal készített interjúk során azt tapasztaltuk, hogy a módszertani akadályokat jelenleg saját szaktudásukból és ötleteikből kiindulva próbálják megoldani. Azok a pedagógusok, akiknek nincsenek tapasztalataik az első három osztály idegennyelv-tanításában, ismerőseik útján, az interneten keresztül gyűjtenek információkat, ötleteket az óvodai foglalkozások menetéről, tudásszintjéről, hogy az alapján tudják a fejlődés folytonosságát biztosítani azok számára, akik már tanultak németet, és azoknak is, akik éppen akkor, elsőként kezdik el.

Az óvodákban különböző témák, ünnepek köré csoportosulnak a szavak, versek, mondókák, játékok. Itt kizárólag szóbeli formában és játékba ágyazottan folyik a tanulás. Az iskolában ugyanazokat a témákat veszik elő újra, és egészítik ki új szavakkal. Másodiktól van már némi írás-olvasás, de még ugyanúgy játékos formában, és a hangsúly továbbra is a szóbeliségen van; a tábláról kell esetleg egy-két szót felolvasni. Harmadiktól kerülnek aztán már be dolgok a füzetbe is, de még itt is inkább csak emlékeztetőként, és nem a későbbi számonkérés miatt. Ugyanúgy a régi témák bővítése folyik tovább, új szavakkal és egyszerűbb nyelvtani szabályokkal kiegészülve.

Elmondható, hogy a tanultak beilleszthetők a közoktatás rendszerébe, hiszen negyedik osztálytól ezekre az alapokra kiválóan lehet építkezni. De elengedhetetlen egy útmutatóul szolgáló intézményesített módszertan kidolgozása, valamint a korosztály igényeihez és sajátosságaihoz igazodó segédeszköz készlet biztosítása.

3.4. Tehetséggondozás kérdésének kezelése a nyelvfejlés során

Az óvodában minden tevékenység esetén a legfontosabb, hogy jól érezze magát a gyermek, miközben végzi. Ennek a gondolatnak a szem előtt tartásával rengeteg dolgot képes megtanulni úgy, hogy „észre sem veszi”; azaz spontán, nem tudatosult tevékenység marad, ugyanúgy, ahogy az anyanyelvét elsajátítja. Sokáig hallgat, figyeli a hangokat, nem beszél, aztán elkezd ismételtetni, amit hall. Így működik ez az új idegen nyelvvel is. Ilyen kis korban nem lehet leültetni őket és a nyelvtan megtanítani nekik. Elég az, ha hallja a szavakat, a hanglejtést. Később aztán ezt ugyanúgy vissza tudja majd adni. A hangképző szervek rugalmassága miatt minél kisebb korban kezd el, annál könnyebben fogja tudni visszaadni a

hallott, az anyanyelvi hangoktól eltérő képzésű hangokat, és akcentus nélkül fogja beszélni az idegen nyelvet.

Az interjúk során a pedagógusok kiemelték, hogy ez a legfőbb célja a foglalkozásoknak, azonban ehhez a jelenlegi heti egy foglalkozást nagyon kevésnek gondolják. *A legoptimálisabbnak azt tartanák, ha a gyerekekkel folyamatosan tudna foglalkozni egy német anyanyelvi pedagógus mind az óvodában, mind az iskolában.* Úgy gondolták, hogy komoly tárgyi tudásra így nem fognak szert tenni a gyerekek, inkább csak a tanulási, tudási kedvet hozza meg, valamint hozzájárul a hangképzés és a kiejtés fejlesztéséhez.

Az EDUCORB-os és EDUCORB extended-es német foglalkozások további előnye, ami szintén a fejlődést segíti elő, hogy nincs kötelező jellege, így szívesen csinálják a gyerekek.

Olyan pedagógusok dolgoznak a gyerekekkel, akik ismerik a korosztály sajátosságait, és annak megfelelően tudják kialakítani a tanulási folyamatot.

Az óvodai idegen nyelvi foglalkozásokkal a gyerekek egy új területet is megtapasztalnak, amiben megmutatkozhat a tehetségük. Van, aki a mozgásos, ügyességi játékokban, van, aki rajzolásban, van, aki a muzikális dolgokban, van, aki a kommunikációban, nagyobb szókinccsel, vagy az idegen nyelvi szavak, kifejezések megjegyzésében, használatában, kiejtésében mutatkozik ügyesebbnek.

Az óvoda megfelelő terep arra, hogy ezek a finom különbségek gyerek és gyerek között megmutatkozzanak. Az óvónőnek észre kell ezeket vennie, és ezek alapján foglalkozni velük. A nyelvi foglalkozások során is kis csoportokban zajlik a tanulás, így a tanár megismerheti a gyerekeket. Külön-külön tud velük foglalkozni; észre lehet venni, hogy melyik gyerek milyen területen ügyesebb, tehetségesebb. Ezekre a területekre koncentrálna már ilyen kis kortól lehet a gyerekeket a képességeiknek legmegfelelőbbben orientálni.

Nagyon fontos a gyerekek egyedi fejlesztése mellett, hogy a német nyelvi pedagógus az óvoda és az iskola többi dolgozójával és a szülőkkel is megfelelő kapcsolatot építsen ki, hogy a megfigyeléseit át tudja adni, ezzel tovább segítve a tehetséges gyerek fejlődését. Így a szülő is tudni fogja, hogy mire figyeljen a gyerekénél, milyen kompetenciák erősítése esetén tudja majd a gyerek kihozni magából a legtöbbet.

A szülők és a pedagógusok közti kapcsolat mellett *az intézmények közti összeköttetéseknek ugyanúgy komoly jelentősége van. Az óvoda-iskola átmenetnek folyamatosnak kell lennie,*

hogy a fejlődési tovább tudjon haladni „Mert a tehetséggondozás folyamatos és komplex értelmezéssel éri el a hatását. A pedagógus ismeri a gyerek személyiségét, összetevőit, jellemzőit, megszerkeszti a gyermek aktuális személyiségképét és fejlesztésének lehetőségeit. Miután megismerte az aktuális személyiséget, prognózist állít fel, aztán konkrét beavatkozási, egyéni nevelési, fejlesztési tervet állít össze.”¹³ Ez a folyamat pedig akkor vezet a legjobb eredményhez, ha a szereplők tudásukkal segítik egymást.

3.5. Óvoda és iskola között meglévő, ill. szükséges kapcsolatok a nyelvtanulás folyamatosságának támogatása érdekében

Nagyon fontos lenne az óvoda és iskola közötti hatékony és aktív kapcsolat kiépítése a nyelvtanulás folyamatosságának támogatása érdekében; a kérdőívek és interjúk alapján ennek meglétéről jelenleg nem beszélhetünk.

A korábban érintett témák mindegyike szorosan összekapcsolódik a két intézmény közti folytonosság biztosításának szükségességével. Az EDUCORB és az EDUCORB extended projektek mozgatórugója, azaz a gyerekek nyelvi fejlődése az a terület, ahol a leginkább szükség lenne az intézmények közti kötélekek kialakítására.

Az német anyanyelvi óvodapedagógusnak és azoknak az iskolai nyelvi pedagógusoknak, akik tanítani fogják az óvodából iskolába kerülő gyerekeket, szorosabb együttműködést kellene kialakítani. Az óvodai oktatóknak át kell adnia azt a tudást, amit a gyerekek az óvodai foglalkozások során már elsajátítottak. Egyrészt, hogy ne előről kelljen mindent kezdeni, hanem lehessen a már elért szintet tovább bővíteni, másrészt azért, hogy az iskolába kerülést zökkenőmentessé tegye. Hiszen otthonos légkört teremthetnek az ismerős dalok, versek, szavak felidézése. Nagyobb kedvvel fogják a gyerekek ebben az új környezetben folytatni a német tanulmányaikat. A jövőben erre a problémára kiemelten kell fókuszálni.

---

¹³ Dr. Bodnár Gabriella – Babai Zsófia: Határok nélkül – hidak az óvodai és iskolai tehetséggondozás gyakorlatában (2014.)

3.6. Az idegennyelv-fejlesztés gyakorlatban tapasztalt előnyei, esetleges hátrányai

Jelen anyagban a megfelelő helyen minden főbb témánál megemlítésre kerültek az ahhoz kapcsolódó előnyök, hátrányok, a tapasztalt pozitívumok, negatívumok. A legfőbbeket emeljük ki ebben a fejezetben még egyszer.

Az intézményvezetők többnyire pozitívan álltak hozzá a korai életszakaszhoz kapcsolódó nyelvtanuláshoz, de voltak olyanok, akik úgy vélik, hogy az alapképességek fejlesztése – anyanyelv és logikai, matematikai készségek – lenne elsődleges általános iskola negyedik osztályáig. De azok szerint is, akik úgy vélik, hogy más készségeknek kellene prioritást élvezni, összességében egy pozitív lehetőségnek tartja a német nyelvtanulás nyújtotta lehetőséget. A plusz foglalkozások függetlenül attól, hogy mennyi konkrét idegen nyelvi tudást szerez általuk a gyerekek, fejlesztően hat.

A német foglalkozások nem csupán a gyerekek szóismeretére van építő hatással. Az interjúk során többen említették, hogy azok az óvodás gyerekek, akik járnak németre, bátrabban szólnak meg, határozottabb, érettebb a kommunikációjuk. A szópár-keresős kártyás játékokkal, szavak, versek, mondókák megjegyzésével a memóriájuk, a mozgásos játékokkal a finommotorikus készségeik is fejlődnek. A kétnyelvű gyerek egy harmadik nyelvet már sokkal könnyebben fog tudni elsajátítani, a mai világban ez nagy előnyt jelenthet a gyerek jövője szempontjából.

Fejlődés tekintetében azonban a legfontosabbnak azt tartják, hogy az új nyelvvel való ismerkedés által a gyerekek világa kinyílik, láthatják, hogy van másik nyelv is azon kívül, amit ők ismernek és beszélnek, hallhatják, felismerhetik a különbségeket. Minél kisebb a gyerek, annál szebben fog megtanulni beszélni, sokkal fogékonyabb minden hangra és az a gátlás sincs benne, mint ami a felnőttekben, hogy fél attól, hogy nem szépen vagy helyesen mondja ki az adott szót, mondatot.

A tehetséges gyerekeken egyből látszik a fejlődés, az, hogy van érzékük a nyelvhez. A nyelvtanulás fejleszti a logikát és a szorgalmat is. Ha korán elkezdődik a nyelvtanulás, előbb észre tudják venni, hogy ki az, akinek van érzéke hozzá, hamarabb lehet fejleszteni, így a szülő is nagyobb hangsúlyt fektethet erre és jelentősen hozzájárulhat ahhoz, hogy a gyereke a megfelelő módon, a jó irányba fejlődjön.

Az oktatás játékos és fakultatív jellege is nagy előnye a programnak. Ez teljes mértékben megfelel az érintett korosztálynak, ez támogatja leginkább a fejlődésüket.

Vannak azonban gyenge pontjai, melyekkel érdemes foglalkozni, hogy a német nyelv oktatása minél hosszabb távon, minél hatékonyabban és eredményesen valósuljon meg az érintett korosztálynál.

Összességében a Sopron-Fertődi kistérségi óvodákban és iskolákban megvalósított német nyelvi foglalkozások a gyerek fejlődését szolgálják. Azonban nem támogatott a kis korban történő nyelvtanulás abban az esetben, amikor a gyerekek az anyanyelve a használatában nem a korának megfelelő szinten van. Ilyenkor sem a logopédus, sem az óvodai, iskolai pedagógusok nem ajánlják a szülőknek a plusz foglalkozást mindaddig, amíg az anyanyelvi szókincse és hangképzése nem megfelelő.

A projekthez köthető szereplők egyöntetű véleménye, hogy a heti egy óra nagyon kevés; komolyabb eredményt nem lehet elérni ilyen alacsony óraszám mellett. Ha lehetőségük lenne, mindenképpen növelnék a heti foglalkozások számát.

Az utazópedagógusi pozícióra a megfelelő szakember megtalálása nagyon komoly nehézségeket jelent. Minden intézményben függetlenül attól, hogy óvodáról, vagy iskoláról van szó, negatívumként említették meg, hogy folyamatosan változik az oktató személye, az utazás, az időjárás és egyéb hátráltató tényezők következtében elmaradó foglalkozások pedig számos esetben a szülőket is elbizonytalanította. *Helyi német óvodapedagógus alkalmazása, vagy az iskolák esetén – amennyiben van – a helyi német tanárok bekapcsolása eredményesebb lehet.*

Az iskolai programba nem könnyű integrálni a fakultatív német foglalkozásokat; az óvodáktól eltérően csak a délutáni időszak alkalmas az utazópedagógus fogadására, továbbá emiatt a szükséges kapcsolatok sem alakulnak ki a szülőkkel és az intézmény többi pedagógusával, ami szintén hátráltató tényező lehet a gyerek fejlődése szempontjából.

Talán a legfőbb negatív kritika az oktatáshoz szükséges módszertan, tanmenet hiányához kapcsolódik Nagy nehézségeket okozott az utazópedagógusoknak és az intézmények saját dolgozóinak egyaránt, hogy egyáltalán nem volt tankönyv, útmutató, amiből ki tudott volna indulni.

Nem szabad hagyni, hogy megszakadjon az óvodában megkezdődött német oktatás, a folytonosságot mindenképpen biztosítani kell. Az általános iskola negyedik osztályáig nagyon sok idő telik el; kárba veszik az óvodai foglalkozások során befektetett energia. A folytonosság biztosítása mellett a szereplők között is szerves kapcsolatnak kell kiépülnie, melynek hiánya szintén a fenntarthatóság és eredményesség rovására megy.

3.7. Összefoglaló SWOT elemzés a szakmai tartalomhoz kapcsolódóan

		GYENGESÉGEK	ERŐSSÉGEK
Belső tényezők		<p>Iskola és óvoda esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> a játékos foglalkozások eszközigényét a projekt nem támogatja; nincs pénzügyi keret erre sem az iskolák, sem az óvodák számára nincs konkrét módszertan nincs útmutató, hogy óvodától az általános iskola negyedik osztályáig milyen szintre kellene jutni nem megfelelő a kapcsolat a nyelvi pedagógusok és a szülők között nem megfelelő a kapcsolat az óvodai és az iskolai nyelvi pedagógusok között <hr/> <p>Csak az iskola esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> az utazópedagógus-hiány miatt az iskolai foglalkozásokat olyan pedagógusok tartják, akiknek általában nincs gyakorlata ennek a korosztálynak az idegen nyelvi oktatásában az iskolák számára egyáltalán nincs kidolgozott tematika, tananyag, módszertan ennek a korosztálynak az oktatásához (idegennyelv-oktatás 4. osztálytól van a közoktatásban) nem megfelelő a kapcsolat az iskolai utazópedagógus és az iskola többi dolgozója között 	<p>Iskola és óvoda esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> játékos tanulás a gyerekeknek a korai játékos tanulás által pozitív lesz a hozzáállása az idegen nyelvekhez a foglalkozások fakultatív volta miatt a gyerekek szívesebben vesznek részt, könnyebben tanulnak, motiváltabbak stressz-mentes környezet; nincs számonkérés, dolgozat, a gyerekek mentesülnek a megfelelési kötelezettség alól kis csoportos foglalkozások; a pedagógus a gyerekek képességeiknek megfelelően tud haladni; nagyobb a fejlődés mértéke a nyelvi foglalkozások nem csak a német szóismeretüket növeli; fejlődik a kommunikációjuk, bátrabbakká válnak, fejlődik a memóriájuk, logikájuk, szorgalmuk, a mozgásos játékokkal a finommotorikus képességeik a korai nyelvfejlesztés lehetővé teszi a nyelvi tehetség felismerését <hr/> <p>Csak az iskola esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> az iskolákban is megmarad a játékos forma az iskolában nagyobb magabiztosságot fog eredményezni, ha már ismerős dolgokkal találkozhatnak <hr/> <p>Csak az óvoda esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> az óvodai nyelvi foglalkozások szervesen beilleszthetők az óvodai programba az óvodák esetén a délelőtti és délutáni programba is könnyedén beilleszthetők a foglalkozások az óvodában a német nyelvi pedagógus ott van az étkezéseknél, a szabad játékos időszakokban is; a gyerekek a mindennapi élethelyzetekben is megtapasztalják, gyakorolják az idegen nyelvet az óvodában az utazópedagógus és a többi óvónő közösen megbeszélve, egymás megvalósítani kívánt tevékenységeihez alkalmazkodva dolgoznak az óvodákban jól képzett, komoly szaktudású óvodapedagógusok tartják/tartották a foglalkozásokat a Bécsi Egyetem által készített módszertani kézikönyv hasznos alapanyag
	Külső	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
	Iskola és óvoda esetén:	Iskola és óvoda esetén:	

	<ul style="list-style-type: none"> • mivel nincs konkrét tematika, a pedagógusok a csoport képességeinek megfelelően tudja kialakítani a tematikát • a módszertani- és eszközhiány kreativitásra ösztönzi a pedagógusokat és a gyerekeket egyaránt • a hangképző szervek rugalmassága miatt minél fiatalabb korban kezdi el a nyelvtanulást, annál könnyebben fogja kiejteni az idegen hangokat <hr/> <p>Csak az iskola esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a tankerület pozitív, támogató hozzáállása az érintett iskolák esetén • a Bécsi Egyetem által készített módszertani kézikönyv magasabb szinten való bevezetése, alapként való használata az iskolákban is <hr/> <p>Csak az óvoda esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az óvodában, ha a kinti udvaron történő játék idején kezdődik a nyelvi foglalkozás, akkor az utazópedagógus a mozgásos nyelvi játékokkal helyettesíti a kinti mozgásos játékokat 	<ul style="list-style-type: none"> • a szülők és a pedagógusok egyaránt kevésnek találják a heti egy foglalkozást; úgy vélik, hogy komoly tárgyi tudást a jelenlegi rendszer keretein belül nem fognak tudni szerezni • nehéz elkötelezett, megfelelő szakembert találni, aki hosszú távon hajlandó vállalni az utazópedagógusi pozíció nehézségeit <hr/> <p>Csak az iskola esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az iskolák esetén csak a délutáni időszakban lehet a foglalkozásokat megtartani; nehezebb megszervezés, más elfoglaltságok, szakkörök „hátrányára”
--	---	---

4. Javaslatok egy szakmai, intézményi, finanszírozási szempontból, hosszútávon működtethető és fenntartható rendszer kialakítása érdekében

Jelen munkának a célja a Sopron-Fertődi kistérségben kialakított modellhez kapcsolódó nyelvtanulás folyamatának kísérése, a megfigyelések alapján értékelése és javaslatok megfogalmazása a jobb és eredményes működés érdekében. Ebben az alpontban még egyszer összefoglaljuk azokat a javaslatokat, amelyek továbbgondolása hozzájárulhat ahhoz, hogy a rendszer hosszútávon működtethető legyen szakmai, intézményi és finanszírozási szempontból egyaránt.

- Vonzóbbá kellene tenni az utazópedagógusi rendszert (plusz juttatások, egyéb kedvezmények).
- Az óraszámok növelésével komolyabb eredményt lehetne elérni.
- Több utazópedagógus bevonásával a feladatokat fel lehetne osztani, továbbá így helyettesítéssel megoldhatóak lennének a jelenlegi foglalkozások megtartását akadályozó tényezők (időjárási nehézségek, betegség, stb.).
- Helyi német óvodapedagógus alkalmazása, vagy az iskolák esetén – amennyiben van – a helyi német tanárok bekapcsolása eredményesebb lehet. Biztosítható lenne egy állandó „német nyelvi jelenlét” az intézményekben; a heti többszöri nyelvtanítási lehetőséggel a többszöri ismétlés által jobban és gördülékenyebben rögzülne a tananyag.
- Az állandó oktatócsere okozta nehézségek (gyerekekben nem tud kialakulni az a kötődés, bizalmi szint, ami szükséges lenne a fejlődés maximális szintjének eléréséhez; a szülőknél is bizonytalanságot okoz a programmal kapcsolatban) csökkenthető, ha az óvodákban idegen anyanyelvi óvodapedagógust, iskolákban igyekeznek megoldani a foglalkozásoknak a helyi tanárok órarendjébe való beépítését.
- Könnyebbé tenné mind az oktató, mind az óvodapedagógus számára azokban az intézményekben, ahol a német foglalkozások a csoport többi tagjától külön folynak, ha lehetőség lenne magyar és német anyanyelvű óvónő egyidejű alkalmazására, hiszen így a nehezebben érthető dolgok tisztázása, a fegyelmezés és a játékos tevékenységek is egyszerűbbé válnának.

- A szülők ismereteinek bővítésével, az intézmények, pedagógusok és a szülők közti jobb kapcsolat kialakításával ösztönözni lehetne a szülőket, hogy támogassa a gyereke ilyen irányú nyelvi fejlődését.
- Az óvodás és az iskolás gyerekek szülei maguk is hajlandóak lennének anyagi segítséget nyújtani annak érdekében, hogy az oktatás tovább folyjon (azonban ennek a gyakorlatban való problémamentes működtethetősége további vizsgálatokat igényel)
- Az intézményvezetőknek, intézményfenntartóknak, pedagógusoknak továbbra is a program mellé állva kell megmutatnia azt a szándékot, hogy értékesnek tartják a kiskori idegennyelv-oktatást és ennek fenntartásáért mindent meg is tesznek.
- A sikerhez alapvetően szükség van olyan polgármesterekre, testületre, iskola- és óvodavezetőkre, akik szívügyüknek tekintik ezeknek a fiataloknak a jövőjét, nyelvi és egy olyan környezet megteremtését, amelyben készségeik fejlesztése a lehető legmagasabb szinten valósulhat meg.
- Nem szabad hagyni, hogy megszakadjon az óvodában megkezdődött német oktatás, a folytonosságot mindenképpen biztosítani kell. A folytonosság biztosítása mellett a szereplők között is szerves kapcsolatnak kell kiépülnie, melynek hiánya szintén a fenntarthatóság és eredményesség rovására megy. Az óvoda-iskola átmenetnek folyamatosnak kell lennie, hogy a fejlődési tovább tudjon haladni.
- Az óvoda és iskola között hatékony és aktív kapcsolatnak kell kiépülnie a nyelvtanulás folyamatosságának támogatása érdekében; a kérdőívek és interjúk alapján ennek meglétéről jelenleg nem beszélhetünk.
- Az német anyanyelvi óvodapedagógusnak és azoknak az iskolai nyelvi pedagógusoknak, akik tanítani fogják az óvodából iskolába kerülő gyerekeket, szorosabb együttműködést kellene kialakítani.
- A német nyelvi pedagógusnak az óvoda és az iskola többi dolgozójával és a szülőkkel is ki kell építeni a megfelelő kapcsolatot ahhoz, hogy a megfigyeléseit át tudja adni, ezzel tovább segítve a tehetséges gyerek fejlődését. Így a szülő is tudni fogja, hogy mire figyeljen a gyerekénél, milyen kompetenciák erősítése esetén tudja majd a gyerek kihozni magából a legtöbbet.
- A szülői vélemények azt mutatják, hogy nincsenek eléggé tisztában a foglalkozások kizárólagos jótékony hatásával, azzal, hogy ez a tudás nem pótolható később a hagyományos iskolai keretek között megszerzettel. Fontos lenne a szülők ismereteinek

bővítése, kételyeik eloszlatása, amit szélesebb körű tájékoztatással, szülői fórumokkal lehetne megoldani.

- A szülők felé intenzívebb visszacsatolásra van szükség a gyerekek fejlődéséről. Szükséges lenne nyíltnapok szervezése, hogy a szülők megismerhessék az alkalmazott módszereket, a gyerekek órai aktivitását; egyéni tájékoztatást kapjanak a gyerekek nyelvi és egyéb képességeiről.
- Nyelvi tábor, kirándulás szervezésével, ahol német anyanyelvű gyerekekkel kerülhetnének kapcsolatba, osztrák óvodásokkal közös strandolással, állatkert látogatással, közös óvodai napok megvalósításával tovább színesíthető lenne a gyerekek idegen nyelvi tapasztalása.
- Át kell gondolni, hogy honnan-hova szeretnének eljutni az óvodai és kisiskolás német nyelvoktatásban. Az általános iskola első három osztályának évfolyamonként és tudásszintenként meg kell határozni a tananyagot. Egy tematikus tervet, egy tanmenetet kell készíteni, segédeszközöket, szókártyákat, könyveket, tablókat, interaktív táblákat hozzárendelve.
- Célszerű lenne felhívni a figyelmet az iskolák körében is a Bécsi Egyetem által készített módszertani kézikönyvre és a használatából eredő előnyökre.
- Elmondható, hogy a tanultak beilleszthetők a közoktatás rendszerébe, hiszen negyedik osztálytól ezekre az alapokra kiválóan lehet építkezni. De elengedhetetlen egy útmutatóul szolgáló intézményesített módszertan kidolgozása, valamint a korosztály igényeihez és sajátosságaihoz igazodó segédeszközkészlet biztosítása.
- Ha lenne megfelelő szakmai anyag, akkor a kezdeti és átmeneti (óvoda-iskola) szakaszokon gyorsabban végigmennének a diákok és a tanárok egyaránt; lendületesebb, gördülékenyebb, hatékonyabb lenne a nyelvtanulás, nagyobb lenne a fejlődés mértéke.

Összefoglalás

Az EDUCORB extended projekt tudományos kísérése során a Sopron-Fertődi kistérségben működő példa vizsgálata és elemzése valósult meg. A jelenleg működő rendszer számos erőssége és gyengesége került felszínre, mindez acélból, hogy hozzájáruljon a modell tökéletesebb működése eredményezte pozitívumokhoz. Itt nem kevesebbre gondolunk, mint az magyar-osztrák határtérségben élő fiatalok jövőjére, amit a fiatal korban megkezdett nyelvtanulás jelentősen meghatározhat. Ugyanis a nyelvtudással – és különösen ebben a térségben a német nyelv ismeretével – nő a fiatalok munkaerőpiaci versenyképessége, világismereti műveltsége. Mindez hosszútávon az egész térség gazdasági és kulturális fejlődését jelenti; mindannyiunk számára fontos tehát, hogy nyomon kövessük, felismerjük és megoldjuk mindazokat a felmerülő akadályokat, amelyek az ilyen célokat támogató programokhoz kötődnek.

A modell működésének jellemzőit az intézményfenntartók, intézményvezetők, óvodai és iskolai pedagógusok, szülők és gyermekek ismerik leginkább. Ők azok, akik a projekthez szervesen kapcsolódva nap, mint nap részesei az intézményekben folyó munkának. Ezért hozzájuk fordultunk; beszélgettünk velük, megfigyeltünk, kérdőíveztünk, órát látogattunk mindazért, hogy jobban bele lássunk a projekt által érintett közoktatási intézmények belső, zárt, érzékeny világába.

Az EDUCORB extended projekt (és a vele szorosan összefüggő EDUCORB projekt) kísérésének szakmaiságát pedagógusok közreműködésével, társadalomtudományos megalapozottságát szociológus végzettségű munkatársaink odaadó munkájával igyekeztünk biztosítani.

A Sopron-Fertődi kistérségben megvalósult modell olyan pályázati támogatással indult kezdeményezés volt, amire amellet, hogy a szülők és a gyerekek részéről is nagy igény mutatkozott, szakmailag is igazolta magát. Ezért az évekig pályázatból finanszírozott, kipróbált rendszernek meg kell találnia a továbbfinanszírozási lehetőségeit, ehhez pedig az intézmények, a fenntartók és a szülők közös gondolkodására van szükség. A pedagógusok hivatástudatából adódó motivációk, a szülők vágya, hogy gyermekeik számára a lehető legjobb jövőt biztosítsák, mind azok a tényezők, amik ennek a közös gondolkodásnak az alapjai lehetnek, és az akaratot cselekvéssé formálják.

Bízunk benne, hogy az utolsó fejezetben összefoglalásra került főbb javaslatok segítenek abban, hogy könnyebben ki lehessen jelölni azt az irányt, azokat a teendőket és célokat, amik elérése és megvalósítása lehetőséget teremt arra, hogy a térségi fiatalok nyelvtanulása hosszútávon fenntartható legyen, és a modell működését még hatékonyabbá és eredményesebbé tegyék.

Melléklet

1. számú melléklet: EDUCORB elégedettségi kérdőív szülőknek - iskolás gyermekekre vonatkozóan

EDUCORB elégedettségi kérdőív szülőknek -

iskolás gyermekekre vonatkozóan

Kedves Szülő! Jelen felmérés célja, hogy megismerjük az Ön véleményét az EDUCORB extended projekt keretében működő nyelvoktatással kapcsolatban annak érdekében, hogy a nyugat-dunántúli határtérségben olyan együttműködés alakuljon ki, mely hozzájárul a helyi fiatalok nyelvi készségeinek fejlődéséhez, és ami hosszú távon az érintett térség társadalmi, kulturális és gazdasági fejlődését eredményezheti.

Kérjük, legyen segítségünkre azzal, hogy kitölti kérdőívünket, mely mindössze 10 percet vesz igénybe! (Adott kérdések mindig arra a gyermekekre vonatkoznak, aki az EDUCORB extended projekt keretében tanul nyelvet.)

Alapadatok (szülőre vonatkozóan)

I. Az Ön kora: _____ év

II. Az Ön neme:

1. Nő.
2. Férfi.

III. Mi az Ön legmagasabb befejezett iskolai végzettsége?

1. Egyetem, főiskola
2. Felsőfokú OKJ-s oklevél
3. Szakközépiszkolai -, gimnáziumi érettségi bizonyítvány
4. Szakmát adó szakmunkás-, szakiskolai végezettség
5. 8 osztályos általános iskola
6. Egyik sem; nem fejezte be az általános iskolát

IV. Az Ön nemzetisége: _____, **anyanyelve:**

V. Melyik településen lakik jelenleg? _____

VI. Beszél-e valaki idegen nyelvet a családban? Ha igen, ki, és milyen nyelvet?

1. Igen, éspedig:

_____ (ki?)

_____ (nyelv/nyelvek)

_____ (ki?)

_____ (nyelv/nyelvek)

_____ (ki?)

_____ (nyelv/nyelvek)

2. Nem

VII. Beszélnek, kommunikálnak Önök otthon egymással, családi körben valamilyen idegen nyelven?

1. Igen. Kérjük, nevezze meg, milyen nyelven! _____

2. Nem.

Adatok az érintett gyermekekre vonatkozóan

VIII. Hány éves a gyermeke, aki az EDUCORB extended projekt keretében nyelvet tanul? _____

IX. Az érintett gyermeke nemzetisége: _____, anyanyelve:

_____

X. Hány éves korában kezdte a gyermek a nyelvtanulást? _____

XI. Gyermekének van kapcsolata német anyanyelvű gyermekekkel?

1. Igen.

2. Nem.

XII. Melyik településen van az iskola, ahova gyermeke jár?

_____

XIII. Miért választotta ezt az intézményt? Kérjük, pár mondatban fejtse ki!

_____

_____

_____

_____

XIV. Vett-e részt gyermeke az EDUCORB projekthez kapcsolódó nyelvi képzésben, amikor óvodás volt?

1. Igen.

2. Nem.

XV. Vesz-e részt az EDUCORB extended projekt keretein kívül is NÉMET nyelvoktatásban? Ha igen, milyen formában? (Több válasz is lehetséges.)

1. Igen, éspedig:

1. magántanár

2. családtagoktól tanult

3. intézményes keretek között (iskolai tanórák, iskolai szakkörök, egyéb iskolai foglalkozások során)

4. egyéb: _____

2. Nem.

XVI. Tanul-e MÁS idegen nyelvet azon kívül, amit az EDUCORB extended projekt keretében tanul?

1. Igen. Kérjük, nevezze meg, melyet!
_____

2. Nem.

XVII. Milyen formában tanulja ezt a másik nyelvet? (Több válasz is lehetséges.)

1. magántanár
2. családtagoktól tanult
3. intézményes keretek között (iskolai tanórák, iskolai szakkörök, egyéb iskolai foglalkozások során)
4. egyéb: _____

XVIII. Kérjük, 1-5-ig terjedő skálán jelölje, mit gondol az EDUCORB extended projekthez kapcsolódó egyes állításokról! (1-gyel jelölje, ha egyáltalán nem elégedett/egyáltalán nem ért egyet, 5-tel, ha teljes mértékben elégedett, teljes mértékben elégedett!)

XIX.

Mennyire elégedett Ön:	egyáltalán nem	inkább nem	közömbös	inkább elégedett	teljes mértékben
1. a nyelvoktatás színvonalával?	1	2	3	4	5
2. a programok szervezésével?	1	2	3	4	5
3. az alkalmazott módszerekkel?	1	2	3	4	5
4. technikai felszereltséggel?	1	2	3	4	5
5. az oktató szakmai rátermettségével, hozzáértésével?	1	2	3	4	5
6. a nyelvtanár személyével?	1	2	3	4	5
7. az Ön és az oktató kapcsolatával?	1	2	3	4	5

8. a gyermeke nyelvi fejlődésével kapcsolatos tájékoztatással?	1	2	3	4	5
9. az oktató gyermekekhez való hozzáállásával?	1	2	3	4	5
Ön szerint milyen mértékben:	egyáltalán nem	inkább nem	semleges	inkább igen	teljes mértékben
1. fontos, hogy az általános iskola első három osztályában már megkezdődjön a gyermekek nyelvi képzése?	1	2	3	4	5
2. járult hozzá az EDUCORB extended projekthez kapcsolódó nyelvi képzés gyermeke nyelvi fejlődéséhez?	1	2	3	4	5
3. járult hozzá az EDUCORB extended projekthez kapcsolódó nyelvi képzés gyermeke egyéb készségeinek fejlődéséhez?	1	2	3	4	5
4. jelent majd előnyt gyermekének a nyelvi előképzés a későbbi iskolai tanulmányai során?	1	2	3	4	5
5. befolyásolja az EDUCORB extended projekthez kapcsolódó nyelvi képzés a gyermekének a hozzáállását a nyelvtanuláshoz?	1	2	3	4	5
6. befolyásolja az EDUCORB extended projekthez kapcsolódó nyelvi képzés gyermekének más anyanyelvű/nemzetiségű emberekhez való hozzáállását?	1	2	3	4	5

XX. A projekt kifizetése után támogatná-e önerőből az iskolások nyelvi képzését, ha nem lenne más lehetőség a nyelvi pedagógus finanszírozására?

1. Igen.

2. Nem. Kérjük, pár mondatban fejtse ki, miért nem támogatná!

XXI. Kérjük, fogalmazzon meg javaslatokat, milyen területen lenne szükség a program továbbfejlesztésére/milyen módszerek, újítások segíthetnék a program hatékonyabb működését?

XXII. Kérjük, fogalmazza meg egyéb – a témához kapcsolódó – észrevételeit, javaslatait, véleményét, amelyre a kérdőív estelegesen nem tért ki, de Ön fontosnak tartja!

Köszönjük szépen értékes válaszait!

Tisztelettel:

Borostyánkő Tanácsadó és Marketig Kft.

9700 Szombathely, Széchenyi u. 4-6. C/2.

46

A projekt az Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 keretében, az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Alsó-Ausztria Tartomány Kulturális és Művészeti Osztálya és Magyarország támogatásával valósul meg.

EUROPEAN UNION
European Regional
Development Fund

creating the future

Programm zur grenzüberschreitenden Kooperation ÖSTERREICH - UNGARN 2007-2013
AUSZTRIA - MAGYARORSZÁG Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013

2. számú melléklet: EDUCORB elégedettségi kérdőív szülőknek - óvodás gyermekekre vonatkozóan

EDUCORB elégedettségi kérdőív szülőknek -

óvodás gyermekekre vonatkozóan

Kedves Szülő! Jelen felmérés célja, hogy megismerjük az Ön véleményét az EDUCORB extended projekt keretében működő nyelvoktatással kapcsolatban annak érdekében, hogy a nyugat-dunántúli határtérségben olyan együttműködés alakuljon ki, mely hozzájárul a helyi fiatalok nyelvi készségeinek fejlődéséhez, és ami hosszú távon az érintett térség társadalmi, kulturális és gazdasági fejlődését eredményezheti.

Kérjük, legyen segítségünkre azzal, hogy kitölti kérdőívünket, mely mindössze 10 percet vesz igénybe! (Adott kérdések mindig arra a gyermekekre vonatkoznak, aki az EDUCORB extended projekt keretében tanul nyelvet.)

Alapadatok (szülőre vonatkozóan)

- I. Az Ön kora:** _____ év
- II. Az Ön neme:**
3. Nő.
  4. Férfi.
- III. Mi az Ön legmagasabb befejezett iskolai végzettsége?**
7. Egyetem, főiskola
  8. Felsőfokú OKJ-s oklevél
  9. Szakközépiskolai -, gimnáziumi érettségi bizonyítvány
  10. Szakmát adó szakmunkás-, szakiskolai végezettség
  11. 8 osztályos általános iskola
  12. Egyik sem; nem fejezte be az általános iskolát
- IV. Az Ön nemzetisége:** _____, anyanyelve:
- _____
- V. Melyik településen lakik jelenleg?** _____
- VI. Beszél-e valaki idegen nyelvet a családban? Ha igen, ki, és milyen nyelvet?**
3. Igen, éspedig:
- _____ (ki?)
- _____ (nyelv/nyelvek)

_____ (ki?)
_____
_____ (ki?)
_____ (nyelv/nyelvek)

4. Nem

VII. Beszélnek, kommunikálnak Önök otthon egymással, családi körben valamilyen idegen nyelven?

3. Igen. Kérjük, nevezze meg, milyen nyelven! _____
4. Nem.

Adatok az érintett gyermekekre vonatkozóan

VIII. Hány éves a gyermeke, aki az EDUCORB extended projekt keretében nyelvet tanul? _____

IX. Az érintett gyermeke nemzetisége: _____, anyanyelve:

X. Hány éves korában kezdte a gyermek a nyelvtanulást? _____

XI. Gyermekének van kapcsolata német anyanyelvű gyermekekkel?

3. Igen.
4. Nem.

XII. Melyik településen van az óvoda, ahova gyermeke jár?

XIII. Miért választotta ezt az intézményt? Kérjük, pár mondatban fejtse ki!

_____
_____
_____

XIV. Vett/vesz-e részt az EDUCORB extended projekt keretein kívül is nyelvoktatásban? Ha igen, milyen formában? (Több válasz is lehetséges.)

3. Igen, éspedig:
5. magántanár
6. családtagoktól tanult
7. intézményes keretek között (egyéb óvodai foglalkozások során)
8. egyéb: _____

4. Nem.

XV. Tanul-e más idegen nyelvet azon kívül, amit az EDUCORB extended projekt keretében tanul?

3. Igen. Kérjük, nevezze meg, melyet!

_____

4. Nem.

XVI. Milyen formában tanulja ezt a másik nyelvet? (Több válasz is lehetséges.)

5. magántanár

6. családtagoktól tanult

7. intézményes keretek között (egyéb óvodai foglalkozások során)

8. egyéb: _____

XVII. Kérjük, 1-5-ig terjedő skálán jelölje, mit gondol az EDUCORB extended projekthez kapcsolódó egyes állításokról! (1-gyel jelölje, ha egyáltalán nem elégedett/egyáltalán nem ért egyet, 5-tel, ha teljes mértékben elégedett, teljes mértékben elégedett!)

Mennyire elégedett Ön:	egyáltalán nem	inkább nem	közömbös	inkább elégedett	teljes mértékben
10. az óvodai nyelvoktatás színvonalával?	1	2	3	4	5
11. a programok szervezésével?	1	2	3	4	5
12. az alkalmazott módszerekkel?	1	2	3	4	5
13. technikai felszereltséggel?	1	2	3	4	5
14. az oktató szakmai rátermettségével, hozzáértésével?	1	2	3	4	5
15. az óvodában oktató nyelvtanár személyével?	1	2	3	4	5
16. az Ön és az oktató kapcsolatával?	1	2	3	4	5
17. a gyermeke nyelvi fejlődésével kapcsolatos tájékoztatással?	1	2	3	4	5
18. az oktató gyermekekhez való hozzáállásával?	1	2	3	4	5

Ön szerint milyen mértékben:	egyáltalán nem	inkább nem	semleges	inkább igen	teljes mértékben
1. járult hozzá az óvodai oktatás gyermeke nyelvi fejlődéséhez?	1	2	3	4	5
2. járult hozzá az óvodai oktatás gyermeke egyéb készségeinek fejlődéséhez?	1	2	3	4	5
3. jelent majd előnyt gyermekének az óvodai nyelvi előképzés az iskolai tanulmányai során?	1	2	3	4	5
4. befolyásolja gyermekének a hozzáállását a nyelvtanuláshoz az óvodai nyelvi képzés?	1	2	3	4	5
5. befolyásolja gyermekének más anyanyelvű/nemzetiségű emberekhez való hozzáállását az óvodai nyelvi képzés?	1	2	3	4	5
6. fontos, hogy az általános iskola első három osztályában is továbbfolytatódjon az óvodában megkezdett nyelvi képzés?	1	2	3	4	5

XVIII. A projekt kifutása után támogatná-e önerőből az óvodások nyelvi képzését, ha nem lenne más lehetőség a nyelvi pedagógus finanszírozására?

3. Igen.

4. Nem. Kérjük, pár mondatban fejtse ki, miért nem támogatná!

XIX. Kérjük, fogalmazzon meg javaslatokat, milyen területen lenne szükség a program továbbfejlesztésére/milyen módszerek, újítások segíthetnék a program hatékonyabb működését?

XX. Kérjük, fogalmazza meg egyéb – a témához kapcsolódó – észrevételeit, javaslatait, véleményét, amelyre a kérdőív estelegesen nem tért ki, de Ön fontosnak tartja!

Köszönjük szépen értékes válaszait!

Tisztelettel:

Borostyánkő Tanácsadó és Marketig Kft.

9700 Szombathely, Széchenyi u. 4-6. C/2.

52

A projekt az Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013 keretében, az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Alsó-Ausztria Tartomány Kulturális és Művészeti Osztálya és Magyarország támogatásával valósul meg.

EUROPEAN UNION
European Regional
Development Fund

creating the future

Programm zur grenzüberschreitenden Kooperation ÖSTERREICH - UNGARN 2007-2013
AUSZTRIA - MAGYARORSZÁG Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007-2013

3. számú melléklet: Interjú kérdéssor

Kérdéssor intézményvezetők részére:

- Kérem, pár szóban mutassa be az Ön intézményében folyó oktatás modelljét! Miben különbözik ezen oktatási forma más nyelvi módszerek oktatásától?
- Milyen tapasztalatai vannak Önnek személy szerint az intézményi nyelvoktatással kapcsolatban? Ezen oktatási forma mennyiben különbözik az eddig megismertektől?
- A nyelvi foglalkozásokat hogyan tudják beilleszteni a nevelési programba/tantervbe?
- Kérem, röviden mutassa be a működés és működtethetőség jogi keretfeltételeit, jogszabályi háttérét!
- A modell működése az intézmény számára igényel-e valamilyen humán erőforrást, vagy finanszírozást?
- Azon gyermekek, akik az óvodában idegen nyelvet tanulnak, a tapasztalatok szerint jobban teljesítenek az iskolában? Mennyire tudják biztosítani a folyamatosságot az oktatás során?
- Az óvodák és iskolák között kiépülnek-e kapcsolatok a nyelvtanulás folyamatosságának támogatása érdekében?
- Az idegennyelv-tanulásnak milyen előnyeit, vagy esetlegesen hátrányait tapasztalták a projekt-során?
- Az utazópedagógus mennyire tud integrálódni az intézmény életébe?
- Milyen javaslatokkal élne annak érdekében, hogy a mostani modell hosszútávon fenntartható legyen?
- Mit gondol arról, lehet-e biztosítani a modell finanszírozási háttérét?

Kérdéssor óvónők részére:

- Milyen tapasztalatai vannak Önnek személy szerint az intézményi nyelvoktatással kapcsolatban? Ezen oktatási forma mennyiben különbözik az eddig megismertektől?
- A nyelvi foglalkozásokat hogyan tudják beilleszteni a nevelési programba/tantervbe, az óvodai mindennapokba?
- Azok a gyerekek, akik nyelvet tanulnak ennek a modellnek a keretében, tudják-e a tanultakat más formában kamatoztatni, készségeik jobban fejlődnek-e?

- Hozzájárul-e az idegennyelv-tanulás a gyerek nyelvi fejlődéséhez? Tapasztalnak-e konkrét dolgokat ezzel kapcsolatban?
- Az idegennyelv-tanulásnak milyen előnyeit, vagy esetlegesen hátrányait tapasztalták a projekt során?
- A gyerekek hogy érzik magukat a foglalkozásokon, milyen élményekkel folytatják napi tevékenységüket?
- A szülők hogy fogadták a tanulási lehetőséget?
- Az utazó pedagógussal milyen kapcsolatot tudtak kialakítani?
- Van-e lehetőség a modell keretein belül az utazó pedagógus és az óvónő közötti állandó információáramlás biztosítására?

Kérdéssor az utazópedagógus számára:

- Kérem, röviden mutassa be az oktatási modellt, miben különbözik más nyelvi oktatási formáktól?
- A nyelvi foglalkozásokat hogyan tudják beilleszteni a nevelési programba/tantervbe?
- Van-e lehetőség a modell keretein belül az utazópedagógus és az óvónők/pedagógusok közötti állandó információ-áramlás biztosítására?
- Kérem, mutassa be röviden a foglalkozások/nyelvoktatás módszertanát!
- Milyen tananyag áll rendelkezésre az oktatás során?
- Milyen eszközöket, segédanyagokat használnak az oktatás során?
- A gyerekek meddig jutnak el a nyelvtanulás során?
- Azon gyermekek, akik az óvodában idegen nyelvet tanulnak, a tapasztalatok szerint jobban teljesítenek az iskolában? Mennyire tudják biztosítani a folyamatosságot az oktatás során?
- A megtanult ismeretek hogyan illeszkednek/illeszthetők bele a kötelező nyelvoktatás rendszerébe?
- A játékos nyelvoktatás során kiderülhet-e, melyik gyerekeknek van nagyobb érzéke a nyelvtanuláshoz?
- Milyen az Ön kapcsolata az intézményben dolgozó többi pedagógussal, kap-e tőlük visszajelzéseket?
- Ön szerint mennyire fontos, hogy a gyermekek minél korábban megismerjenek egy idegen nyelvet?

- Ön szerint mikor lehet elkezdni a második idegen nyelv tanulását?
- Milyen javaslatokkal élne annak érdekében, hogy a mostani modell hosszútávon fenntartható legyen?

6. melléklet

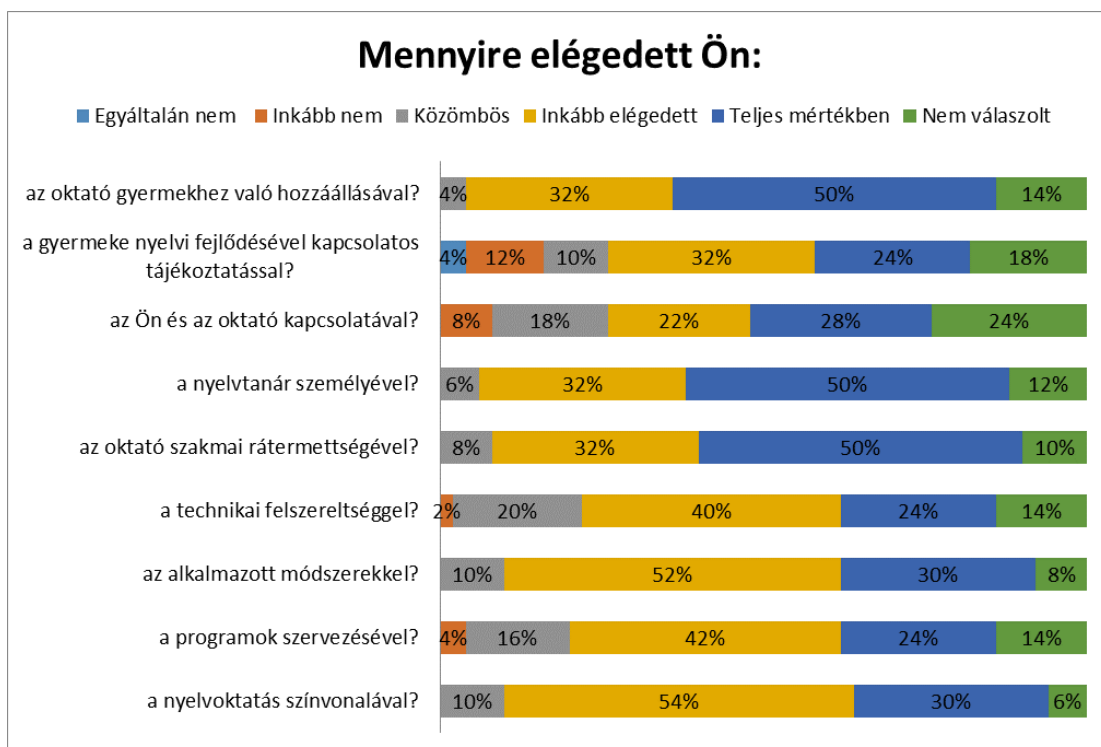
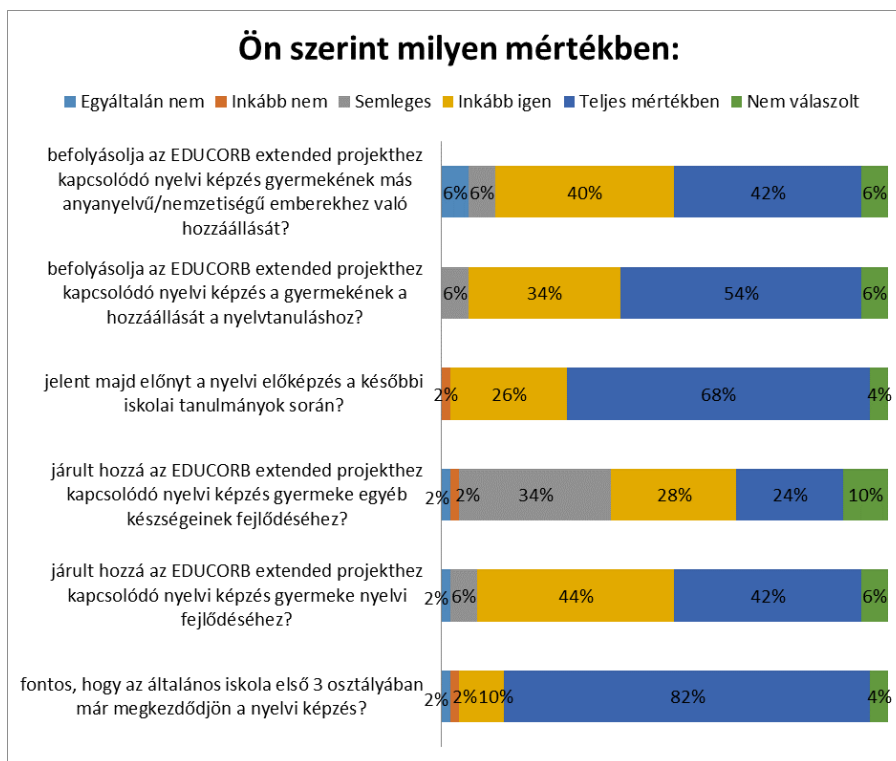
Gyermekek, tanulók finanszírozott heti foglalkoztatási időkerete

	A	B			C			D	E					
1	évfolyam	gyermek, tanuló heti óraszám			osztályok heti időkerete			nemzetiségi iskolai nevelés- oktatás többlet- tanórai foglalkozásainak száma	sajátos nevelési igényű és pedagógiai rehabilitációs	tanulók heti célú tanórai				
2		BA test- nevelés nélkül	BB test- nevelés	BC test- nevelés léssel	CA órák engedélyez- zett	CB a hittan többlet óra- kerete egy- házi intéz- mé- nyek- ben	CC 6 és 8 évf. gimnázium több- letórai	DA nemzetiség	EA értelm- i fogyatékos	EB gyen- gén- látó	EC vak, nagyot- halló, mozgás- és be- szédfo- gyatékos	EE siket és autista	EF egyéb	
3	óvoda	61		61	61	2								
4	első évfolyam	20	5	25	52	1		2	3	7	8	10	3	
5	második évfolyam	20	5	25	52	1		2	3	7	8	10	3	
6	harmadik évfolyam	20	5	25	52	1		2	3	7	8	10	3	
7	negyedik évfolyam	22	5	27	55	1		2	3	7	8	11	3	
8	ötödik évfolyam	23	5	28	51	1	2	2	3	8	9	11	3	
9	hatodik évfolyam	23	5	28	51	1	2	2	3	8	9	11	3	
10	hetedik évfolyam	26	5	31	56	1	2	2	4	8	10	12	4	

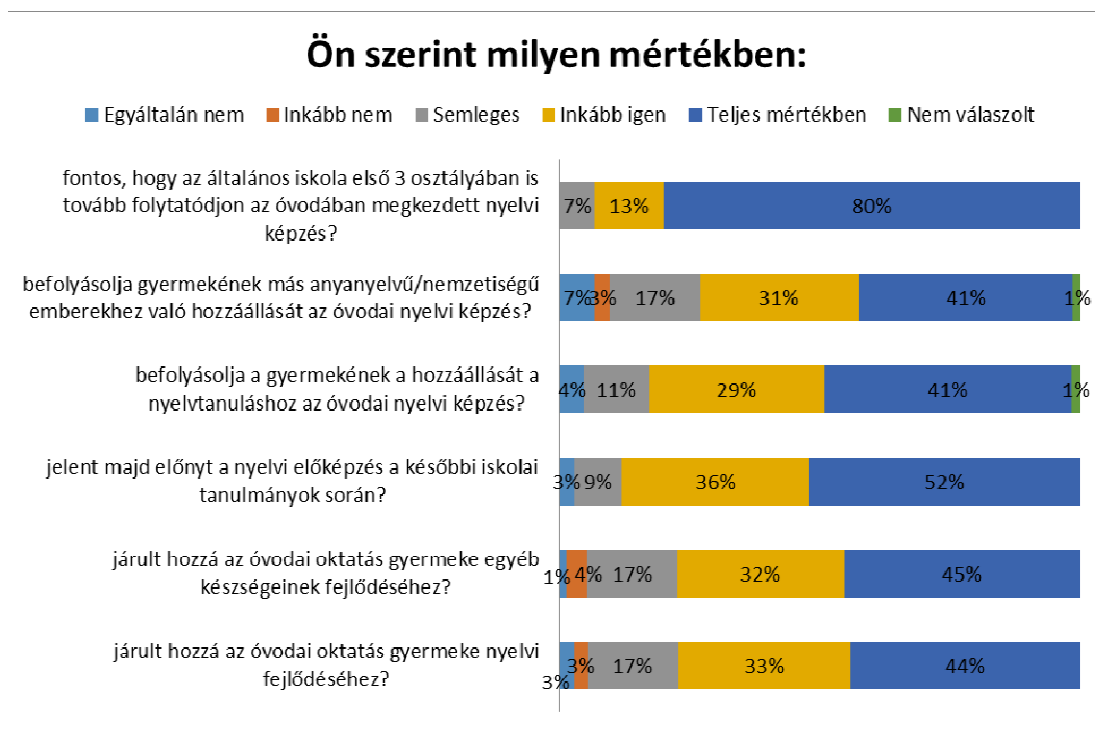
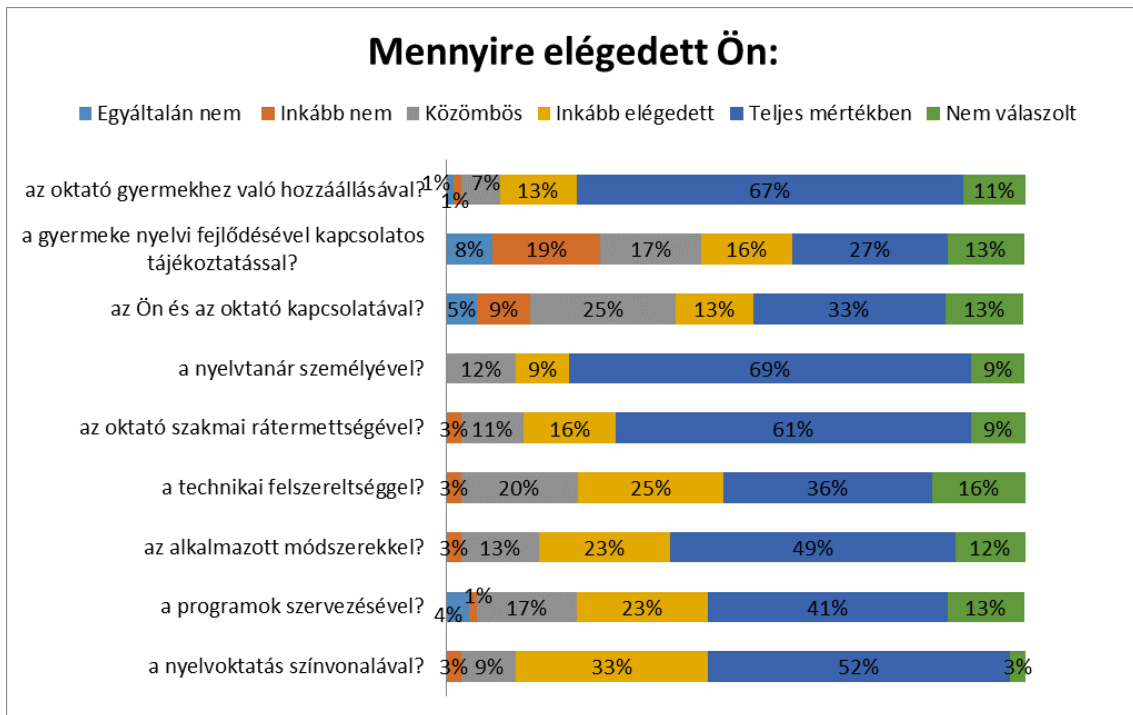

11	nyolcadik évfolyam	26	5	31	56	1	2	2	4	8	10	12	4
12	Nyelvi előkészítő és Híd- évfolyamok	25	5	30	56	2		3	4	9	10	13	4
13	kilencedik évfolyam	30	5	35	57	2	2	3	4	9	10	13	4
14	tizedik évfolyam	31	5	36	57	2	2	3	4	9	11	14	4
15	tizenegyedik évfolyam	30	5	35	58	2	2	3	5	11	12	15	5
16	tizenkettedik évfolyam	30	5	35	58	2	2	3	5	11	12	15	5

5. számú melléklet: Az iskolás gyerekek szüleinek a modellhez kapcsolódó elégedettségi mutatói

6. számú melléklet: Az óvodás gyerekek szüleinek a modellhez kapcsolódó elégedettségi mutatói

7. számú melléklet: Az iskolai lekérdezés főbb eredményei

58 olyan szülő töltötte ki a kérdőívet, akinek a gyereke az iskolai foglalkozások keretében a 2012-ben elindult EDUCORB extended projektnek köszönhetően német nyelvoktatásban vesz részt.

- A kérdőívet kitöltők 90%-a nő volt, végzettség tekintetében 72%-uk rendelkezett legalább érettségi bizonyítvánnyal.
- Az 58 válaszadóból 54-en magyar, 3-an horvát nemzetiségűek voltak. (1 fő nem válaszolt.)
- Az 58 válaszadóból 55-en magyar, 3-an horvát anyanyelvűek voltak.)
- A kérdőívet kitöltő szülők közül 12-en válaszolták azt, hogy nem beszélnek semmilyen idegen nyelven. Az idegen nyelvet beszélő szülők 85%-a németül (is) beszél.
- Az 58 válaszadó közül 15-nél nem csak van idegennyelvtudás a családban, használják is az idegen nyelvet otthoni környezetben. A 15-ből 10 családnál a német, 4-nél a horvát, 1-nél a horvát és a spanyol nyelvet használják otthon is.
- Az érintett gyerekek 1,7%-a a születésétől fogva ismerkedik a magyaron kívül másik nyelvvel is. A többség – 84%-uk – 4 és 8 éves kora között kezdte el a másik nyelv tanulását.
- 90%-uknak nincs kapcsolata idegen nyelvű gyerekekkel.
- 23 gyerek már óvodában is tanult németet az EDUCORB projekt keretében.
- 17-en, azaz 30%-uk az iskolai EDUCORB extended-es foglalkozáson kívül is tanul németet; ¼-ed részük magántanárhoz jár, 38%-uk a családtagjaktól tanul, 56%-uk egyéb intézményes formában.
- 30%-uk a németen kívül tanul más nyelvet; 15-en horvátot, 1 fő angolt tanul a német mellett. Ezt a másik nyelvet 75%-ban intézményes keretek között, 19%-ban ez kiegészül a családtagoktól tanultakkal is.
- A válaszoló szülők teljes mértékben leginkább a nyelvtanár személyével és szakmai rátermettségével elégedettek.
- Legkevésbé voltak elégedettek a gyermekük nyelvi fejlődésével kapcsolatos tájékoztatással és a saját maguk és az oktató kapcsolatával, de a technikai felszereltséggel és a programok szervezésével kapcsolatban is több negatív értékelés érkezett.

- Legfontosabbnak azt tartották, hogy az általános iskola első 3 osztályában már megkezdődjön a nyelvi képzés.
- Úgy vélték, hogy a nyelvi előképzettség a későbbi iskolai tanulmányok során nagyon nagymértékben jelent majd előnyt.
- 72%-uk támogatná önerőből is az iskolások nyelvi képzését, 16%-uk nem támogatná, 12%-uk nem válaszolt.

8. számú melléklet: Az óvodai lekérdezés főbb eredményei

75 olyan szülő töltötte ki a kérdőívet, akinek a gyereke az óvodai foglalkozások keretében olyan német nyelvtanulásban vesz részt, aminek az előzménye a 2008-ban elindult EDUCORB projekt volt.

- Mind a 75 kérdőívet kitöltő szülő magyar nemzetiségű és magyar anyanyelvű volt.
- 91%-uk nő, és végzettség tekintetében 81%-uk rendelkezett legalább érettségi bizonyítvánnyal.
- Csupán 13 fő volt, aki semmilyen idegen nyelvet nem beszélt; az idegen nyelvet beszélők között közel 100%-os volt a német nyelvet beszélők aránya.
- Annak ellenére, hogy a megkérdezett szülők 92%-a rendelkezett német nyelvtudással, otthon, családi körben 81%-uk egyáltalán nem használja.
- A gyermekeknek többnyire nincs kapcsolata más anyanyelvű gyerekekkel. (A válaszadók 11%-ának a gyermekének van lehetősége idegen anyanyelvű gyerekekkel játszani, beszélni.)
- Az óvodai nyelvoktatáson kívül a gyerekek 17%-a vesz részt más típusú nyelvoktatásban is. A többség (80%-uk) a családtagjaitól tanul, de 40%-ukat rendszeresen magántanárhoz is járatják.
- A válaszoló szülők 5%-ának a gyereke tanul a németen kívül másik nyelvet. (Az érintett gyerekek angolt tanulnak.)
- A szülők a nyelvtanár személyével, a tanár gyerekekhez való hozzáállásával, és a nyelvoktatás színvonalával voltak a legelégedettebbek.
- Legkevésbé voltak elégedettek a gyermekük nyelvi fejlődésével kapcsolatos tájékoztatással és a saját maguk és az oktató kapcsolatával.
- Számukra a legfontosabb az volt, hogy az általános iskola első 3 osztályában is tovább folytatódjon az óvodában megkezdett nyelvi képzés.
- Úgy vélték, hogy az általunk meghatározott állítások közül a gyermekek más anyanyelvű/nemzetiségű emberekhez való hozzáállását befolyásolja legkevésbé az óvodai nyelvi képzés.
- 58%-uk támogatná önerőből is az óvodások nyelvi képzését, 13%-uk nem támogatná, 29%-uk nem válaszolt a kérdésre.